

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS
FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**MĀCĪBU TĒMAS “AUDUMA APDRUKA”
APGUVES IESPĒJAS MĀJTURĪBĀ UN
TEHNOLOĢIJĀS 7. KLASĒ**

DIPLOMDARBS

Autors: **Inta Valaine**
Studenta apliecības Nr.: iv14027
Darba vadītāja: lektore Mārīte
Kokina-Lilo

Rīga 2018

ANOTĀCIJA

Diplomdarba mērķis ir izpētīt mācību tēmas “Auduma apdruka” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē. Diplomdarba uzdevumi:

1. Izpētīt pedagoģisko, speciālo literatūru u.c. avotus par pētāmo problēmu.
2. Izveidot tematisko plānu mācību tēmai “Auduma apdruka”.
3. Izveidot mācību uzskates līdzekļus.
4. Aprobēt izveidoto tematisko plānu un izanalizēt iegūtos rezultātus.

Diplomdarbs sastāv no 3 nodaļām un 16 apakšnodaļām. Tā pirmajā daļā ir izveidots mācību saturs tēmai „Auduma apdruka”. Otrajā daļā izveidots tematiskais plāns mācību tēmai, ņemot vērā pusaudžu vecumposma raksturīgās iezīmes, piemērojot izmantojamās mācību metodes, kā arī izstrādāti skolēnu darba vērtēšanas kritēriji. Trešajā nodaļā izklāstīta izstrādātā mācību satura aprobācija un analizēti iegūtie rezultāti. Darbā izmantoti 47 literatūras u.c. informācijas avoti, iekļautas 12 tabulas, 23 attēli un pievienoti 10 pielikumi.

Atslēgvārdi: auduma apdruka, dzīvnieku stilizācija, tekstila kompozīcija, mājturība un tehnoloģijas

ANNOTATION

The main task of this diploma is to examine study material such as „Cloth Printing” and its learning opportunities for 7 grade students in home economics. Main tasks:

1. Explore pedagogical literature, investigate sources about the main problem.
2. Develop a thematic plan about „Cloth Printing”.
3. Create study tutorials.
4. Explore created material and analyze final results.

Paper includes 3 main paragraphs and 16 subparagraphs. First part is about „Cloth Printing”. Second part is about study material considering teenage age and characteristics of the certain age group and as well using study materials and the criteria for evaluating student work. The third chapter outlines study content and analyzes the results. For this paper author used 47 literature and other sources of information, attached 12 tables, 21 pictures and 10 annexes.

Keywords: textile printing, animal stylization, textiles composition, home economics and technology

SATURS

Ievads.....	6
1. Mācību saturs tēmai „Auduma apdruka”	8
1.1. Auduma apdruckas vēsture un mūsdienu aktualitāte.....	8
1.2. Apdrukāta auduma kompozīcija	11
1.3. Dzīvnieku stilizācija.....	14
1.4. Stilizācijā izmantojamie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi.....	15
1.5. Krāsu mācība	17
1.6. Auduma apdrukāšanas tehnikas	19
1.6.1. Izmantojamie materiāli un darbarīki	24
1.6.2. Darba drošības noteikumi	27
2. Tematiskā plāna izveide tēmai „Auduma apdruka”	28
2.1. Pusaudžu vecumposma raksturojums	28
2.2. Normatīvo dokumentu izpēte.....	30
2.3. Mācību metožu izvēle	31
2.4. Tematiskais plāns, mācību tēmas „Auduma apdruka ”apguvei 7. klasē.....	33
2.5. Vērtēšanas sistēma un vērtēšanas kritēriji	36
2.6. Uzskates līdzekļu nozīme mājturības un tehnoloģiju stundās	40
3. Tematiskā plāna aprobācija praksē	43
3.1. Mācību tēmas “Auduma apdruka” aprobācijas gaita.....	43
3.2. Aptaujas datu analīze	48
Nobeigums.....	55
Izmantotā literatūra.....	59
Pielikumi	62
1. Pielikums. Prezentācija “Kompozīcija” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei.....	63

2. Pielikums. Darba autores veidotie stilizāciju piemēri.....	65
3. Pielikums. Prezentācija “Auduma apdruka” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei....	67
4. Pielikums. Prezentācija “Stilizācija” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei	70
5. Pielikums. Skolnieču veidotās stilizācijas	72
6. Pielikums. Skolnieču veidotās t-kreklus skices.....	73
7. Pielikums. Skolnieču trafareti.....	74
8. Pielikums. Darba autores t-kreklus paraugi un trafareti	75
9. Pielikums. Skolnieču izveidotie t-krekli	77
10. Pielikums. Aptaujas anketa par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās 7. klasē	79

IEVADS

Auduma apdrukas process jau no seniem laikiem ir bijusi iemīļota tehnika, kas ir strauji attīstījusies kopš tās pirmsākumiem. Ja agrāk cilvēkiem bija jāizmanto sarežģītas un laikietilpīgas tehnikas, ar kurām bija smags drukāšanas process un grūtības sagādāja smalku līniju izveide, tad tagad ir iespējams nodrukāt visdažādākos zīmējumus, fotogrāfijas, uzrakstus, un, kas ir pats svarīgākais, tas ir vienkārši izdarāms. Veidojot darbus šajā tehnikā, katrs pats var būt idejas autors, izdomāt savu neatkārtojamo dizainu un piešķirt gala produktam personisku nozīmi, izveidojot sev apģērbu ar apdrucku, kas nebūs nevienam citam, vai atsvaidzināt kādu jau apnikušu apģērbu ar jaunu un modernu apdrukas elementu.

Apgūstot auduma apdrucku, ir iespējams attīstīt radošo domāšanu, veicināt vispārēju attīstību, mērķtiecīgi izvirzot kompozīcijas uzdevumus un eksperimentējot ar apdrukas tehnikām, kuras sniedz iespēju ar krāsu dažādi noklāt virsmu. Auduma apdrukas process, kā jebkura cita radošā darbošanās nomierina un rada pozitīvas emocijas un sajūtas. Pētot interneta resursus, var noprast, ka cilvēkiem ļoti aktuāli ir t-krekli ar dažādām apdrukām. Īpaši populāri šobrīd ir stilizētu dzīvnieku attēli, latviešu rakstu zīmes, Rīgas silueta atveidošana uz dažādiem apģērba gabaliem, kā arī interesanti uzraksti. Ideja par izstrādājumu apdrucku vispārīzglītojošā skolā radās studiju kursa “Tekstils un tā mācību metodika V” laikā. Darba autore par apdrukas procesu sāka vairāk interesēties tieši pēc apdrukas nodarbībām universitātē. Darba autore uzskata, ka mājturības un tehnoloģiju stundās ļoti liela nozīme ir uzskates līdzekļiem, tāpēc realizējot mācību tēmu praksē autore plāno plaši izmantot dažādus uzskates līdzekļus, izpētīt dažādus literatūras avotus par uzskates līdzekļu nozīmību mājturības un tehnoloģiju stundās, un noskaidrot skolēnu domas veicot aptauju.

Diplomdarba autore mācību tēmas “Auduma apdrucka” aprobācijai izvēlējās 7. klasi tāpēc, ka skolniecēm šajā vecumā ir aktuāli dažādi apģērbi, mode, kā arī darbi ar personisku nozīmi, un ir svarīgi, lai darba process būtu radošs un interesants. Darba autore uzskata, ka t-krekls ir ļoti noderīgs apdrukas materiāls, jo to pēc apdrukāšanas var nēsāt ikdienā. Apgūstot šo tēmu, skolnieces var attīstīt savu radošo domāšanu, veicināt vispārēju attīstību, apgūstot apdrukas procesu, un gūt pozitīvas emocijas, par paveikto darbu.

Diplomdarba mērķis: Izpētīt mācību tēmas “Auduma apdruka” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē.

Diplomdarba uzdevumi:

1. Izpētīt pedagoģisko, speciālo literatūru u.c. avotus par pētāmo problēmu.
2. Izveidot tematisko plānu mācību tēmai “Auduma apdruka” un izstrādāt tā apguves gaitu.
3. Izveidot mācību uzskates līdzekļus.
4. Aprobēt izveidoto tematisko plānu un izanalizēt iegūtos rezultātus.

Pedagoģiskās pētījuma metodes:

1. Literatūras un informācijas avotu analīze.
2. Anketēšana.
3. Pedagoģiskā novērošana.
4. Skolēnu darbības gala produktu izpēte.
5. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība.

Pētnieciskais jautājums: Uzskates līdzekļu nozīmība mājturības un tehnoloģiju stundās.

Pētījuma bāze:

Rīgas 69. vidusskola 7.b klase, 7 skolēni

Teorētiskie avoti: Svence, Andersone, Zelmenis, Rubana.

1. MĀCĪBU SATURS TĒMAI “AUDUMA APDRUKA”

1.1. Auduma apdruckas vēsture un mūsdienu aktualitāte

“Tekstilapdruka ir vienlaikus sens un jauns mākslas veids. Tās pirmsākumi ir meklējami vismaz pirms trīs tūkstošiem gadu senajā Ēģiptē, Indijas un Peru teritorijā” (Meluškāne, 2007: 79). “Apdrukāšana ir krāsvielas uznešana atbilstoši noteiktam rakstam uz drānas, pavedieniem vai priekšdzijas, izmantojot dažādas metodes, kas atšķirīgas no krāsošanas” (Reihmane, 2015: 5).

“Zīmējumu veidošana uz dažādiem neorganiskas izcelsmes objektiem bija pazīstama jau pirms mūsu ēras” (Reihmane, 2015: 5). „Tieši Āzijai ir visgarākā vēsture saistībā ar apģērba apdrucku. Vissenākie atrastie apģērba iespiešanas bloki tiek datēti pat ar 3000 gadu pirms Kristus” (Antonova, 2012). “Ja meklējam pirmsākumus zīmējumu veidošanai uz organiskas izcelsmes pamatnēm (tekstilmateriāliem un ādas), tad tie ir saistīti ar cilvēka ķermeņa dekorēšanu ar dabas krāsvielām – hennu, indigo u.c.” (Reihmane, 2015: 5). “Pirmatnējais cilvēks, redzēdams sev apkārt dabā bezgalīgu krāsu bagātību, mēģina arī savu ārieni izdaiļot, nokrāsojot spilgtākās krāsās savu miesu” (Auškāps, 2013: 136). ”Senākie audumu apdrukājumi zināmi jau Senajā Ēģiptē ap 5000. g.p.m.ē. Eiropā apdrukātas tekstilijas ienāca 15. gs. no Indijas” (Reihmane, 2015: 5). „Tajā laikā Ķīnā tika aizsākta ļoti skaista un smalka apģērba apdruka, izmantojot trafaretu metodes, ar ko Ķīna iepazīstināja arī Japānu” (Antonova, 2012).

“Sākumā audumi bija batikoti un apdrukāti ar nospiedumu palīdzību” (Reihmane, 2015: 5) (skat.att.1.1.). „Šī metode atļāva uzspiest samērā smalkas apdruckas, taču, bija nepieciešams sagatavot vairākus blokus, – katru savai krāsai, kas sarežģīja procesu un lika meklēt citus risinājumus” (Antonova, 2012).

1.1.att. Tradicionālais apdruckas process, izmantojot koka blokus (Clarke, 2011)

„17. gs. no Indijas vairumā sāka ceļot apdrukātie mēbelēm paredzētie audumi. Šie kokvilnas audumi tika ļoti bagātīgi krāsoti un tajos atspoguļojās eksotiskās floras un faunas skati. Importētie kokvilnas apdrucku audumi ieguva popularitāti visā Eiropā un tika uzskatīts, ka tie apdraud zīda aušanas nozari. Šī paša iemesla dēļ, apģērba apdruckas bizness nebija veiksmīgs līdz 18.gs. Francijā un Anglijā pat ar likumu aizliedza importēt un ražot apdrukātos audumus. Tomēr vēlāk Anglijā tiek atļauts apdrukāt audumus tikai un vienīgi eksportam, tā šī nozare varēja likumīgi attīstīties ” (Antonova, 2012).

Senajos laikos un arī mūsdienās, viena no populārākajām audumu apdruckas metodēm bija sietspiede. “Sietspiede ir viens no trafaretdrukas paveidiem, kurā kā formas materiālu izmanto sintētiskā auduma sietu, kas uzstiepts uz rāmja. Tehnika radusies Sunu dinastijas laikā (960–1279) Ķīnā, uz Eiropu atceļoja ap 1700. gadu. Latvijā sietspiedi ieviesa Ansis Cīrulis” (Vanaga, 2014). “Savu nosaukumu sietspiedes tehnika ieguvusi pateicoties trafareta drukas patentam, kurš izdots 1907. gadā ar nosaukumu angļu valodā *Silk screen printing* – „zīda sieta apdrucka”. Tiek uzskatīts, ka šis drukas veids radies jau tālā senatnē, taču savu mūsdienīgo veidolu trafareta druka ieguvusi pagājušā gadsimta vidū” (LSV, 2008).

“Pirmās zīmējumu iegūšanas tehnoloģijas, izmantojot mehanizētus rūpnieciskus paņēmienus, Eiropā parādījās 18. gs.” (Reihmane, 2015: 5). Viena no apdruckas tehnoloģijām bija apdrucka ar vara veltniem. „Vara veltnis deva ražotājiem iespēju apdrukāt daudz lielākus audumus, darīt to ar lielāku ātrumu, par zemākām cenām, tādējādi 19. gs. drukāto kokvilnas audumu apjoms palielinājās dramatiski” (Antonova, 2012).

„19. gs. attīstījās krāsvielu ķīmijas tehnoloģijas, radot apvērsumu audumu apdrukā jomā. Veidojās labāka izpratne par procesu, un pirmo reizi plaši pieejami kļuva rakstaini apģērbi. Ekstravaganto dekoru nomainīja vienkāršāki austi un uzdrukāti raksti, īpaši uz smalkiem vilnas un kokvilnas audumiem” (Antonova, 2012).

„20. gs. 30. gados, laikā, kad sieviešu apģērbu silueti kļuva sievišķīgāki, palielinājās audumu izvēle, šajā laikā jūras motīvi bija populāra pludmales kostīmu audumu apdruka” (Antonova, 2012).

„60. gados tiekšanās pēc garīguma un hipiju ceļojumi uz Maroku un Indiju popularizēja tur mītošo tautu tradicionālos tērpus, kas piesaistīja uzmanību ar eksotisko apdruku. Radās maksimāli daudzfunkcionāls, dzimumu vienādojošs tērps” (Antonova, 2012). „70. un 80. gadi bija mazliet mierīgāki apģērba apdruku ziņā, pēc trakajiem hipiju laikiem notika, tā teikt, atgriešanās pie zemes. 90. gados mode integrējās popkultūrā” (Antonova, 2012).

“Gadsimtu gaitā, mainoties tehnoloģijām un iekārtām, sākotnēji primitīvu drukāšanas paņēmienu ir nomainījusi šobrīd modernākā tehnoloģija – digitālā apdruka, kas strauji attīstās” (Reihmane, 2015: 5).

”Zinātnieki un uzņēmumi strādā, lai paplašinātu apdrukā lietojamo krāsvielu un pigmentu sastāvu un palielinātu apdrukāšanas ātrumu. Šobrīd pastiprinātā interese par dabas aizsardzību rosina atgriezties pie jau zināmu tehnoloģiju pilnveidošanas (pigmentu, sublimācijas jeb pārneses druka), kā arī jaunu ieviešanas, izmantojot ultraskaņu, lāzerapstrādi, 3D tehnoloģiju lietošana un kombinēšana ar gadsimtiem senām tehnoloģijām samazina apkārtējās vides piesārņojumu” (Reihmane, 2015: 5).

“Mūsdienās vispopulārākā ir apdruka izmantojot speciālus printerus” (Briggs-Goode, Townsend, 2011: 106., 107). Mūsdienu tehnoloģijas apdrukāšanas procesu ir padarījušas daudz vienkāršāku, interesantāku un ātrāku. “Šobrīd jēdziens digitālā druka ir ieguvis pietiekami plašu nozīmi” (LSV, 2008). “Iegūtie materiāli ir atraktīvi un piesaista dizaineru un modelētāju profesionālo interesi. Apdrukāto tekstiliju daudzums pasaulē pieaug” (Reihmane, 2015: 5).

Lai apdrukātu audumu, protams, bija nepieciešamas arī krāsas. “Dabiskās krāsvielas ir pirmās Latvijā lietotās krāsvielas. Jau 7.–13. gs. latgaļu apbedījumos konstatētas šķiedras, kas krāsotas indigo zilā, sarkanā un dzeltenā krāsā. Tekstiliju šķiedru un ādas krāsošanā dabiskās krāsvielas izmantoja līdz pat 19. gs. vidum” (Madre, 1990: 3). „ Līdz 19. gadsimtam visas

krāsvielas tika iegūtas no dārzeņiem un augiem, vai retāk dzīvnieku vai minerālu avotiem. Dažu ziedu ģints saknes tika izmantotas, lai radītu virkni sarkano nokrāsu. Sarkanās dzīvnieku krāsvielas, kas tika iegūtas no dažādām kukaiņu sugām. Dzeltenā krāsvielā, tika iegūta no dažādiem augiem, piemēram, safrāna vai kurkuma. Pirms pirmās, ķīmiskās zaļās krāsas parādīšanās 19. gadsimtā, zaļu krāsu ieguva, drukājot vienu virs otras dzelteni un zilo krāsu. Zilie toņi tika iegūti no indigo, kas tika plaši audzēts Indijā, un tika eksportēts no turienes. Lai arī šīs bija vispopulārākās krāsvielas un visbiežāk sastopamās, tika izmantotas arī daudzas citas. Krāsvielu klāsts kopš 19. gadsimta arvien vairāk paplašinājās. Ar 1900. gadu bija attīstījies pilns sintētisko krāsu klāsts, no kurām daudzas krāsas sasniedza lielu izturību pret gaismas iedarbību un mazgāšanu” (Harris, 1993, 2004: 36). Mūsdienās ir pieejams visdažādāko krāsu spektrs, kas būtiski atvieglo apdrukāšanas procesu un padara to ikvienam pieejamu.

Izvērtējot pieejamo literatūru un avotus par audumu apdrukāšanas vēsturi, darba autore secina, ka apdrukāšanas process ir ļoti strauji attīstījies, kopš pašiem pirmsākumiem. Cilvēkiem vienmēr ir bijusi interese par apdrukātiem apģērbiem. Arī mūsdienās cilvēki arvien vairāk izmanto iespēju iegādāties sev apģērbus ar kādu interesantu vai smieklīgu apdrucku, jo, pateicoties jaunajām tehnoloģijām un krāsām, ar šo tehniku var nodarboties ikviens. Mācību tēmas „Auduma apdrukāšana” laikā, skolniecēm būs iespēja izveidot sev vai draugam t-kreklu, kāds nebūs nevienam citam.

1.2. Apdrukāta auduma kompozīcija

Tā kā darba autore ir izvēlējusies T-kreklu kā apdrukāšanas izstrādājumu, tad ļoti svarīgi pirms darba procesa uzsākšanas apskatīt dažādas kompozīcijas, jo viens no svarīgākajiem nosacījumiem, lai izdotos veiksmīgs gala rezultāts, ir piemērotākā kompozīcijas veida izvēle. Klāra Blīgzna grāmatā *“Kompozīcijas pamati”* raksta, ka: “Kompozīcija ir mākslas darba atsevišķo daļu un elementu izvietojums kopsakarībā” (Blīgzna, 2004: 4). Ievērojot kompozīcijas pamatnoteikumus, ir iespējams panākt veiksmīgu darba gala rezultātu un kopskatu.

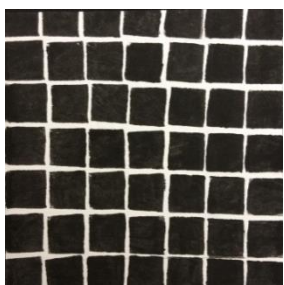

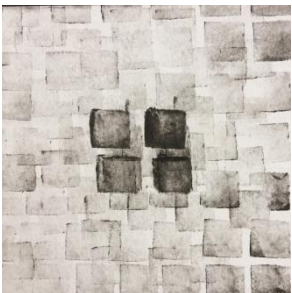

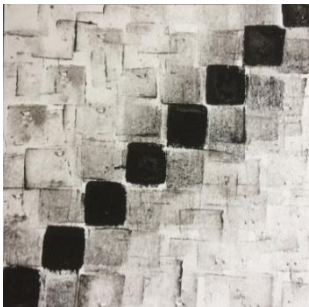

Savukārt Z. Kagaine grāmatā *“Tēlainā domāšana vizuālajā mākslā”* raksta, ka: “Mākslas darbā krāsas un formas tiek īpaši organizētas un saliedētas mākslinieka domas atklāšanai. Šo organizēšanu un saliedēšanu sauc par kompozīciju. Tikai pateicoties

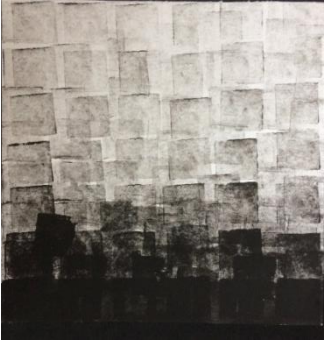

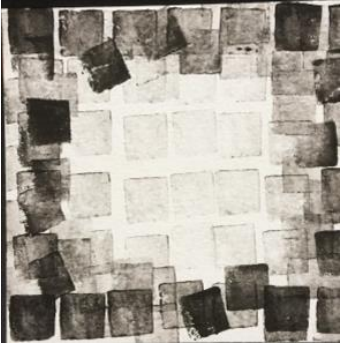

kompozīcijai, var nolasīt un saprast darbu saturu, uztvert un atklāt mākslā izteiktās idejas” (Kagaine, 1999: 33).

Darba autore “Auduma apdrukās” tēmas apgūvē, izveidojusi tabulu, kurā redzami kompozīcijas veidi un pievienots darba autores veidots mācību uzskates materiāls. (skat. tabulu 1.1.).

1.1. tabula

Kompozīcijas veidi

Kompozīcijas veids	Darba autores veidots mācību uzskates materiāls	Darba autores veidots mācību uzskates materiāls
Fona kompozīcija		
Centrālā kompozīcija		
Diagonālā kompozīcija		

<p>Dilstošā vai augošā kompozīcija</p>		
<p>Malu kompozīcija</p>		
<p>Joslu kompozīcija</p>		
<p>Sānu malu kompozīcija</p>		

Darba autore ir izveidojusi prezentāciju, kurā redzami dažādi kompozīciju veidi (skat. pielikumu nr. 1). Katram kompozīcijas veidam, klāt darba autore ir pievienojusi pašas veidotu mācību uzskates materiālu, lai skolniecēm būtu redzams, kā katrs kompozīcijas veids aptuveni izskatās uz T-krekla.

1.3. Dzīvnieku stilizācija

Darba autoras otrā specialitāte ir vizuālās mākslas skolotāja. Savas pedagoģiskās prakses III ietvaros, autore ir vadījusi un vērojusi dažādas vizuālās mākslas stundas dažādās vecuma grupās. Skolotāja praksē III, darba autore vadīja dažādām klašu grupām stundas par stilizāciju, kurās kā iedvesmas avotu izmantoja ziedu stilizācijas, taču prakses laikā autore saprata, ka pašlaik viena no skolēnu iemīļotākajām tēmām ir dzīvnieki, tāpēc “Auduma apdruka” tēmas apgūvē autore šoreiz izvēlējās stilizētus dzīvniekus kā iedvesmas avotu, jo uzskata, ka skolēniem visvairāk patīk zīmēt to, kas pašiem ir aktuāls un nozīmīgs.

“Jau Senajā Ēģiptē tempļu un sienu gleznojumos parādās pirmās stilizācijas iezīmes” (Kazaka, Moroza, 2011: 33).

Mācību grāmatas „*Mājturība 7. klasei*” autori apgalvo, ka: “Stilizēšana ir reālistiska attēlojuma pakļaušana nosacītām ornamentālām formām. Dabas stilizācija ir ainavu, augu un dzīvnieku formu vienkāršošana un pārveidošana vienkāršās ģeometriskās formās, līnijās, faktūrās un laukumos” (2006: 58). Stilizējot pēc iespējas vairāk vienkāršojam, “atmetot lieko un saglabājot objektam raksturīgās iezīmes” (Kulakova, Marksa, Stare, Villere, Žīgurs, 2006: 58).

Ilustrētajā svešvārdu vārdnīcā, stilizācija definēta, kā: „daiļdarba veidošana, izmantojot kādam noteiktam stilam raksturīgas ārējās iezīmes; noteikta mākslas stila ārējo formu atdarināšana un vienkāršota dabas veidojumu attēlošana pēc noteiktiem principiem” (Andersons, Čerņevska, Kalniņa, Nātiņa, Puriņa, Vjateris, 2005: 748).

1.4. Stilizācijā izmantojamie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi

“Tēlotājas mākslas reālistiskā virziena pārstāvji atzīst, ka mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem ir būtiska nozīme jaunās paaudzes radošās darbības attīstīšanā un atsevišķa autora individuālo spēju izkopšanā” (Hibnere, Grasmane, Villerušs, 1985: 6). “Izteiksmes līdzekļi mākslinieciski radošajā darbībā ir ieceres tēla specifiska vizuāla, materializēta, nosacīta, tēlaina “valoda”, ar kuras palīdzību autors individuāli izteikti interpretē īstenības objektus, dabas un sabiedrības noskaņu, stāvokļus un procesus, pārdzīvojumus, pauž savu estētisko attieksmi pret reālās īstenības parādībām” (Hibnere, Grasmane, Villerušs, 1985: 6).

“Vismazākā izteiksmes vienība, no kuras tiek atvasināti visi pārējie izteiksmes līdzekļi, ir punkts” (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998: 9). Liekot punktus vienu pie otra, var veidot dažādu izmēru un formu zīmējumus. Ar punktu varam aizpildīt dažādus laukumus. Jo blīvāk mēs liekam punktu pie punkta, jo tumšāks izskatās mūsu laukums. “Punkts ir attēlošanas kustības sākums” (Hibnere, Grasmane, Villerušs, 1985: 8).

Darba autore tēmas “Auduma apdruka” apguvei izveidoja dažādus stilizētu dzīvnieku piemērus, lai skolniecēm rastos priekštats par to, cik daudz un dažādus stilizāciju variantus var izdomāt (skat. pielikumu nr. 2). Viens no variantiem, kā darba autore veidoja savas stilizācijas, bija izmantojot punktus (skat.att.1.2.).

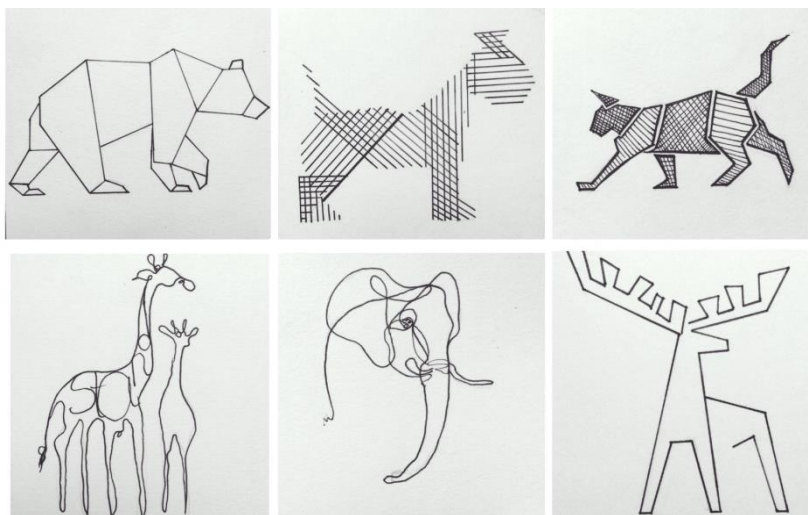
1.2.att. Stilizēta varde, izmantojot punktus (darba autores attēls)

Pēc darba autores domām, visplašāk izmantotais izteiksmes līdzeklis, ko lieto stilizējot dažādus augus, dzīvniekus un dabas ainavas, ir līnija.

“Zīmuļa pieskāriens papīram rada punktu (maziņu aplīti). Tas ir līnijas sākums. Ciešs punktu sablīvējums vienā virzienā veido līniju. Izšķir dažādas līnijas: garas, īsas, platas, šauras, nepārtrauktas, pārtrauktas, taisnas, liektas, laužas, vienmērīgas, nevienmērīgas, precīzas, mainīgas” (Blīgzna, 1999: 6).

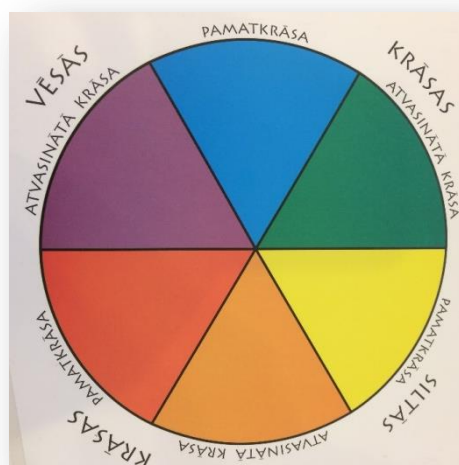
“Lieкта līnija iesākto virzienu maina, pakāpeniski pārejot citā. Liektas līnijas veidi ir loks, viļņveida līnija, spirāle, cilpveida līnija. Viļņveida līnija ir viegla un ritmiska, bet slīpi, neregulāri viļņi rada spēka un kustības iespaidu. Lauzta līnija pretstatā liektai iezīmīga ar asu virzienu maiņu. Šāda līnija izsaka precīzu ritmu (piemēram, regulārus, taisnus lenķus veidojošas līnijas latviešu ornamentā), bet var radīt arī nemiera, satraukuma, pat jucekļa iespaidu” (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998: 26).

Darba autore izveidoja dažādus stilizācijas variantus, kuros kā izteiksmes līdzekli izmantoja dažādus līniju veidus (skat. att. 1.3.).

1.3.att. Stilizēti dzīvnieki, izmantojot līnijas (darba autores attēls)

“Krāsa var likt justies priecīgiem vai skumjiem, uzmundrināt vai mierināt, valdzināt vai radīt riebumu. Tās savstarpēji ietekmē cita citu un, protams, arī cilvēkus, kas aplūko mākslas darbu” (Votsona, 2007: 37). “Sarkanā, dzeltenā un zilā krāsa ir pamatkrāsas, jo tās nevar iegūt, sajaucot citas krāsas. Sajaucot divas pamatkrāsas, iegūst atvasinātas krāsas: dzeltenā un sarkanā veido oranžo, dzeltenā un zilā – zaļo, zilā un sarkanā – violeto krāsu” (Votsona, 2007: 37) (skat.att. 1.5.).

1.5.att. Krāsu aplis (Sīmane, 1999)

“Ievērojama nozīme darba kompozīcijā un labas mākslinieciskās izteiksmes radīšanā ir nokrāsu izvēlei un to savstarpējai saskaņošanai. Dažādu krāsu un nokrāsu saskaņu sauc par krāsu harmoniju” (Nadziņa, 1997: 83). “Krāsas, kas krāsu aplī atrodas blakus vai tuvumā, ir līdzīgas un saskanīgas. Tālu esošās krāsas savstarpēji kontrastē, un, ja tās lieto kopā, ar šīm krāsām var panākt košuma iespaidu. Krāsa un kompozīcija ir cieši saistīta un pastiprina cita citu” (Votsona, 2007: 37).

“Ja vēlamies radīt apmierinošu krāsu kombināciju, tad ir jāievēro trīs noteikumi. *Pirmkārt, ir jāizvēlās pārsvarā esošais jeb dominējošais krāsu salikums.* Krāsas uztvere mainās atkarībā no tā, uz kāda fona to apskatām un kādas krāsas tai atrodas līdzās. *Otrkārt, ir jālīdzsvaro krāsu attiecības.* Silto, gaišu krāsu laukumi mums šķiet lielāki, nekā tāda paša izmēra vēsu, tumšu krāsu laukumi. *Treškārt, ir jāievēro krāsu kontrastu likumības.* Maksimālu kontrastu var sasniegt, izmantojot tīras, nesajauktas krāsas, papildkrāsas, veidojot

ļoti gaišus un tumšus krāsu salikumus” (Kavacs, 1999: 30., 31). ”Komplementārās jeb papildkrāsas ir krāsas ar vislielāko savstarpējo atšķirību un krāsu aplī novietotas viena otrai pretī” (Kagaine, 1999: 33).

Darba autore uzskata, ka auduma apdrukā ļoti svarīgi ir saprast dažādu krāsu kombināciju iedarbību, lai iegūtu pēc iespējas labāku rezultātu. “Silto un vēso attiecību izmaiņas krāsās attēlam piešķir dzīvīgu un pievilcīgu noskaņu. Krāsas kombināciju iedarbību mērķtiecīgi var izmainīt, izmantojot pievienotās krāsas laukuma lielumu” (Kristis, 2015: 90).

“Izmantojot attēlotās formas un krāsas, gleznotāji un citu radošo darbu veicēji vēlas skatītāju emocionāli saviļņot. Tāpēc radošo darbu radītājam, izstrādājot kompozīciju, ir svarīgi apzināties katras krāsas izmantojuma nozīmi. Krāsas iespaidu nav iespējams izteikt konkrētā vērtībā ar kādu pamatlikumu” (Kristis, 2015: 104). Tāpēc ir ļoti svarīgi, labi izplānot savu ieceri un kompozīcijas veidošanā ļoti liela nozīme ir mērķtiecīgam krāsas kontrastu salikumam.

Veicot apdrukas un citus radošos darbus jāņem vērā arī to, ka: ” Viens un tas pats tonis atstāj dažādu iespaidu atkarībā no blakus esošajiem” (Kundziņš, 2004: 72). Darba autore uzskata, ka apdrukājot t-kreklus un citus izstrādājumus vissvarīgākais ir tieši pareiza krāsu saskaņa, veiksmīgs krāsu salikums. Cilvēks, pirmkārt, katru darbu bauda ar acīm, ja viņam būs skaidri nolasāma apdruka un fons būs tonī, kas vēl vairāk izcels apdruku, protams, ka šāds darbs patiks vairāk, nekā gaiša apdruka uz gaiša un neizteiksmīga fona. Tāpēc pirms apdrukas procesa vienmēr rūpīgi jāizpēta krāsu savstarpējā iedarbība un saskaņotība, izvērtējot, vai izvēlētais krāsu salikums būs veiksmīgākais konkrētā darba izveidei.

1.6. Auduma apdrukāšanas tehnikas

“Tekstilapdruka ir lielisks līdzeklis radošās domas izteikšanai” (Meluškāne, 2007: 79). Krāsas un raksta uznešanai uz auduma jau no seniem laikiem ir bijuši dažādi paņēmieni. Ir svarīgi pārzināt visus vai vismaz dažus šos paņēmienus, lai, veidojot savu darbu, varam izvēlēties veiksmīgāko un piemērotāko mūsu ieceres realizēšanai.

“Pašlaik pasaulē pazīstamākie apdrukāšanas paņēmieni ir:

- Tiesais paņemiens. Zīmējumu, izmantojot dažādas tehnoloģijas, uznes uz baltas vai krāsainas tekstīlijas.
- Izkodināšanas paņemiens. Nokrāsotu tekstīliju apdrukā ar sastāvu, kas sagrauj krāsvielu (krāsvielai ir noteiktas prasības – spēja izkodināties), veidojot zīmējumu. Pašlaik izkodināšanu izmanto specefektu iegūšanai, izkodinot (sagraujot) šķiedras.
- Rezerves paņemiens. Izšķir mehānisko (batika, aizsedzes u.c.) un ķīmisko rezervi, kad tekstīlija tiek aizsargāta no krāsvielas iedarbības” (Reihmane, 2015: 8).

Darba autore tēmas „ Auduma apdruka” apguvei ir izveidojusi tabulu, kurā apkopotas auduma apdrukas tehnikas (skat. tabulu 1.2.), kuras darba autore ir apguvusi studiju procesa laikā. Katrai tehnikai ir pievienoti uzskatāmi piemēri un neliels apraksts.

Darba autore ir izveidojusi arī prezentāciju ar dažādiem apdrukas veidiem, ko ir apguvusi studiju procesa laikā universitātē, lai skolniecēm rastos priekšstats, kā izskatās gala rezultāts, katrā no tehnikām, un cik dažādas tās ir (skat. pielikumu nr. 3). Lai skolniecēm būtu skaidrāka katra tehnika, tad darba autore stundā plāno stāstījumu papildint ar papildus uzskates materiāliem, demonstrējot arī citus pašas veidotos piemērus no apgūtajām tehnikām.

Apdrukas tehnikas

(Darba autores veidotās kompozīcijas)

Apdrukas tehnika	Darba autores izveidotie mācību uzskates līdzekļi
<p>Spiedogu jeb apdrukas batika – krāsu uzklāj uz nostiepta auduma, izmantojot spiedogus. (Rieksta, 2001: 108). Krāsu uz spiedoga var klāt ar otu vai krāsas rullīti.</p> <p>Kā spiedogus var izmantot:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dažādus uz pusēm sagrieztus augļus un dārzeņus; ▪ Augus; ▪ Dzēšgumijas; ▪ Koka spiedogus; ▪ Pašgatavotus šablonus; ▪ Koka klucīšus, kam pielīmēti dažādi priekšmeti, piemēram, auklas gabaliņi, sērkočiņi u.c. ▪ Dažādus priekšmetus u.c. <p><u>Darba gaita</u> – “Ar krāsu noklāj spiedodziņu spiež pie dekorējamās virsmas. Tad uzmanīgi paceļ, lai atklātos nospiedums. Atkārtoti tik ilgi, līdz izveidojas iecerētais raksts” (Meluškāne, 2007: 85).</p> <p>Atspiedumu var veidot gan, noklājot augus ar krāsu un nospiežot, gan ar krāsu noklāt apkārt augam, veidojot siluetu.</p>	 <p>(papardes atspiedums)</p> <p>(auga lapas atspiedums)</p>
<p>Linogriezums ir augstspiedes tehnika. Uz linoleja gabaliņa vai uz speciālas gumijas, kas paredzēta spiedogu veidošanai, uzzīmējam zīmējumu un izgriezjam to ar speciāliem asmeņiem. Noklājam ar krāsu un veidojam nospiedumu. Jāatceras, ka veidotais zīmējums vienmēr būs spoguļskatā.</p>	 <p>(linogriezums)</p>

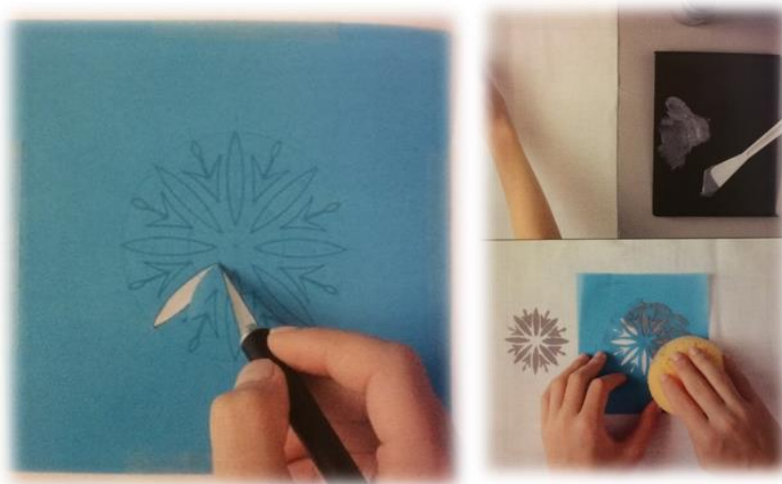
<p>Nospiedums ar stiklu – monotipija. Neatkārtojams, vienreizējs atspiedums, ko veido krāsas, kurām ļauts sajaukties tieši uz stikla plāksnes vai papīra, tās saspiežot.</p>	
<p>Trafareta apdruka. Uzzīmētais attēls sadalīts segmentos, kurus ar papīra nazi izgriežam. Krāsu ar švammes vai gleznošanas otas palīdzību klājam izgrieztajos laukumos.</p>	
<p>Zīmējums uz auduma ar tekstila flomāsteriem. Ar speciāliem tekstila flomāsteriem zīmējam uz auduma vēlamo zīmējumu. Kad zīmējums pabeigts, piefiksējam to piegludimot.</p>	

Katrai tehnikai ir specifisks sagatavošanās un apdruckas process. Pēc darba autores domām, vispopulārākā ir sietspiedes tehnika. Sietspiedes process ietver iespiedformas izgatavošanu. “..rāmjus izgatavo no koka vai metāla, kas pareizi fiksēti stūros un ir ideāli plakani, ar precīzi uzstieptu sietu“ (Reihmane, 2015: 19). Drukāšanas process notiek, velkot krāsu pāri sietam ar rakelī. Caur atvērtajiem sieta laukumiem krāsa nonāk uz apdruckas virsmas (skat. att. 1.6.). “Rakeles darba virsmai jābūt ļoti gludai un vienmērīgai...”(Reihmane, 2015: 20).

1.6. att. Sietspiedes process (Reihmane, 2015)

Trafareta druka ir tehnika, ko darba autore izmantos pedagogiskās prakses IV ietvaros, lai aprobētu izstrādāto mācību tēmu. „Trafareta izgatavošanā attēls tiek sadalīts segmentos, lai trafarets turētos kopā (skat. att. 1.7.). Ja trafarets ir veidots no caurspīdīgas plēves, tad tas der vairākām lietošanas reizēm, bet ja tas ir griezts no papīra lapas, tad tas der tikai vienai lietošanas reizei” (Wisbrun, 2011: 30). Trafareta izveides un apdruckas process ir ļoti laikietilpīgs. Lai izveidotu apdrucku, trafaretu liekam uz vēlamā izstrādājuma, piestiprinām ar līmlenti to pie auduma, lai darba procesa laikā tas paliek sākotnējā vietā, un ar švammes vai otas palīdzību klājam izgriestajos segmentos speciālās apdruckas krāsas. Kad visi segmenti noklāti ar krāsu, tad trafaretu noņemam un apdrucku piefiksējam ar gludekli.

1.7. att. Stensils jeb trafaretu apdrucka (Wisburn, 2011)

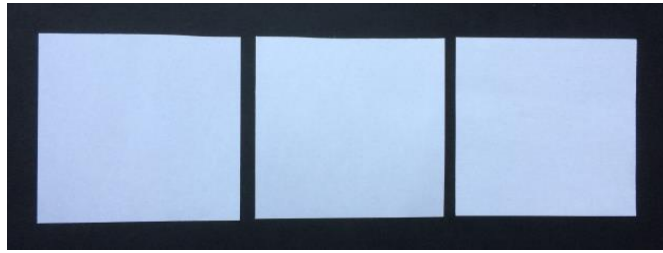
Mūsdienās ļoti populāra ir sublimācijas metode. “Sublimācijas apdrukai nepieciešamas krāsvielas, kas spēj sublimēties (sublimācija ir vielas stāvokļa maiņa, pārejot no cieta stāvokļa gāzveida stāvoklī). Šādas krāsvielas izmanto speciāla papīra poligrāfiskā apdrukā. Tā iespējams iegūt ļoti sarežģītus zīmējumus” (Reihmane, 2015: 11).

“Digitālā apdruka ir jauns, ļoti perspektīvs tekstiliju apdrukāšanas veids, kas strauji attīstās” (Reihmane, 2015: 12). “Digitālās drukas galvenā būtība ir tintes printeru tehnoloģijā. Printeri printē audumus izsmidzinot uz tiem krāsu” (Briggs-Goode, Townsend, 2011: 107). “Tehnoloģija ir sarežģīta. Apdrukas sastāvu uz iepriekš sagatavotas tekstilijas uznes caur iekārtu drukas galviņām, liekot apdrukas sastāvam sadalīties pa pilieniem (punktiem). Kad tie ir elektriski uzlādēti, tos novirza atbilstoši zīmējumam” (Reihmane, 2015: 12).

1.6.1. Izmantojamie materiāli un darbarīki

Lai sāktu apdrukas procesu, vispirms nepieciešams noskaidrot, kādi materiāli būs nepieciešami t-kreklu apdrukai. Diplomdarba autore izveidoja sarakstu ar nepieciešamajiem darbarīkiem, pievienojot attēlus, lai skolēniem būtu vieglāk saprotama materiālu izvēle, jo darba autore uzskata, ka viens no svarīgākajiem kvalitatīva izstrādājuma priekšnoteikumiem ir pareizu un piemērotu materiālu un darbarīku izvēle. Darba autore, kā apdrukas izstrādājumu izvēlējas t-kreklu, skolnieces šos t-kreklus varēs nēsāt un priecāties par tiem arī ikdienā pēc mājturības un tehnoloģiju nodarbībām.

Uz pirmo nodarbību skolniecēm jābūt līdzīgi trīs 8*8 cm lieliem kvadrātiem no balta papīra, uz kuriem tiks veidotas trīs dažādas dzīvnieku stilizācijas (skat att. 1.8.), kuras tiks zīmētas izmantojot melnas krāsas pildspalvas vai rapitogrāfu (skat att. 1.9.). Kad stilizācijas būs gatavas, tad skolniecēm būs nepieciešams melnas krāsas papīrs vai kartons.

1.8.att. **Trīs 8*8 cm. kvadrāti** (darba autores attēls)

1.9. att. **Rapitogrāfs** (darba autores attēls)

Trafaretu griešanai būs nepieciešams paliktnītis (skat. att. 1.10.) vai biezs kartons, uz kura var griezt ar papīra nazi un, protams, pats papīra nazis.

1.10. att. **Paliktnis griešanai** (darba autores attēls)

Ir vērtīgi atcerēties un ņemt vērā, ka trafaretus labāk veidot no bieza kartona, lai tos var lietot atkārtoti, un darba procesā tie nesaplīstu. Var izmantot arī cietos vāciņus vai biezu caurspīdīgo papīru, jo tad šos trafaretus var izmantot atkārtoti.

Ļoti svarīgi pirms apdrukšanas procesa izvēlēties, kas būs apdrukājamais izstrādājums. Darba autore ir izvēlējusies T-kreklu, kā apdrukšanas izstrādājumu, tāpēc skolniecēm būs nepieciešams iegādāties vai izmantot jau mājās esošu t-kreklu.

Pirms apdrukšanas procesa svarīgi iekārtot darba vietu. Vispirms skolniecēm būs jānotīra galds, viss liekais no tā tiks noņemts, lai nekas netraucētu apdrukšanas procesa laikā. Darba galdu plānots noklāt ar tīrām avīzēm un uz tām skolnieces izklās savus T-krekļus. T-krekla iekšpusē tiks ielikts biezs kartons vai avīze biežā slānī, lai krāsa neizspiestos cauri. Tātad skolniecēm būs nepieciešamas arī avīzes.

Skolniecēm uz T-krekla būs jāizvēlās vieta, kur viņas vēlas redzēt savu apdrukku, un uz tās jāliek izgrieztais trafarets, ko piestiprināsim pie auduma izmantojot līmlenti, lai, darba procesā, trafarets neizkustas, tātad skolniecēm būs nepieciešama līmlente.

Skolniecēm būs jāiegādājas tekstila krāsas, krāsa jāizvēlas atbilstoši iecerei. Darba autore iesaka izmantot Vācijā ražotas Marabu krāsas (skat. att. 1.11.).

1.11.att. Marabu tekstila krāsas (Darba autores attēls)

Krāsas uznešanai uz auduma izmantosim gleznošanas ota vai mīkstu švammi (skat.att. 1.12., 1.13.).

1.12. att. **Gleznošanas ota** (darba autores att.) 1.13. att. **Švamme** (darba autores att.)

Kad gala darbs būs gatavs, skolniecēm būs nepieciešams gludeklis, ar kuru fiksē jeb nostiprina krāsu pie auduma un avīzes, jo sākumā, kad apdruka ir nožuvusi, to gludina caur avīzi, lai liekā krāsa, ja tāda vēl ir palikusi, sasūcas avīzē.

1.6.2. Darba drošības noteikumi

“Lai apdrukā nodarbībās nenotiktu nepatīkami pārsteigumi, tad jāievēro dažādi drošības noteikumi:

- Auduma krāsošanai lieto tikai audumam paredzētās tekstilkrāsas;
- Precīzi ievēro noteikumus, kas atrodami krāsām pievienotajā lietošanas instrukcijā;
- Gludinot nokrāsoto izstrādājumu, izvēlas atbilstošu gludināšanas temperatūru;” (Kulakova, Marksa, Stare, Villere, Žīgurs, 2006: 109).
- Griežot ar papīra nazi, jāievēro drošības noteikumi, jābūt uzmanīgam, nedrīkst vicināties ar nazi.
- Nedrīkst mēģināt apdrukā krāsas nogaršot;
- “Strādājot ar šķērēm, jāsaugās no savainojumiem (saduršanās ar šķēru galiem, iegriešanas rokā)” (Rieksta, 2001: 113).

2. TEMATISKĀ PLĀNA IZVEIDE TĒMAI „AUDUMA APDRUKA”

2.1. Pusaudžu vecumposma raksturojums

Mācību tēmas “Auduma apdruka” apguve plānota 7. klasē. Skolēnu vecums šajā klasē ir 13 – 15 gadi. Šajā vecumā skolēni, uzskata, ka ir pieauguši un viņiem ir savs viedoklis par dažādām lietām. Skolotājam ikdienā saskaroties ar dažādām klasēm, protams, jāpārzina arī skolēnu vecumposma īpatnības, lai spētu novērst dažādas problēmsituācijas, lai būtu vieglāk izprast un sadarboties ar konkrētā vecuma skolēniem un uzdot atbilstoši vecumposmam piemērotākos uzdevumus.

“Šis vecumposms ir ļoti svarīgs cilvēka attīstības laikā. Pusaudžiem rodas tādas rakstura iezīmes kā pašvērtējums, patstāvība, prasme pakļauties grupām” (Vorobjovs, 1996: 266 - 268). “Skolēni sāk patstāvīgi risināt radušās problēmsituācijas. Šo periodu raksturo hormonu vētras, autoritāšu maiņa, kritika, pašapliecināšanās, pašcieņa, pretenziju līmeņa paaugstināšanās...” (Svence, 1999: 121).

“Pusaudža periods veido pāreju no bērnības uz jauniešu periodu. Šī perioda īpašā nozīme ir saistāma ar bērna pubertāti un sociālo attīstību, kā arī ar identitātes vai pašvērtējuma nostiprināšanos (meklēšanu). Šajā periodā izveidojas bērna personības pamatiezīmes un kvalitātes, kā arī atklājas visos iepriekšējos periodos izveidojušās ietekmes emocionālajā, kognitīvajā, sociālajā sfērā. Jo lielākas kļūdas ir bijušas pieļautas iepriekšējos attīstības periodos, jo tās stiprāk izpaužas pusaudžu periodā, jo “grūtāks” pusaudzis ir šajā periodā. Lielākā vai mazākā mērā pusaudzi raksturo negatīvisms, opozīcija, nepakļaušanās u. tml. ” (Svence, 1999: 120).

“Sākoties pusaudžu vecumam, cilvēkam parādās jaunas vajadzības, un viena no vissvarīgākajām – būt pieņemtam vienaudžu grupā” (Rubana, 2004: 57). Skolā bieži var novērot, ka vairākās klasēs ir skolēni, kas tiek atstumti vai nepieņemti, kāda iemesla dēļ. Daži to ir pieņēmuši un savā nodabā turpina strādāt, bet ir arī tādi, kuriem sekmes pasliktinās, krīst pašvērtējums un pazūd vēlme iet uz skolu. Skolēniem ir svarīga apziņa, ka viņš ir pieņemts savā klases kolektīvā. Viņiem ir nozīmīgi apzināties, ka viņi ir daļa no kādas grupas, piederīgi klases kolektīvam vai draugu grupai, kurai ir līdzīgas intereses vai kāda iezīme, piemēram,

mode, mūzikas un literatūras izvēle. “Skolēni jūtas pārlicinātāki, ja pieder kādai grupai” (Reņģe, 2000: 90). “Cilvēki apvienojas grupās, pirmkārt, lai apmierinātu savu vajadzību pēc saskarsmes, pēc cilvēciskiem kontaktiem, pēc piederības” (Omārova, 2001: 77).

“Vel viena nozīmīga vajadzība pusaudžu vecumā ir eksperimentēšana. Tas ir laiks, kad cilvēks aktīvi izzina sevi un apkārtējo pasauli ar tās robežām un atbildes uz jautājumiem “Ko es drīkstu?”, “Kas notiks, ja es...?” meklē ikdienas dzīvē” (Rubana, 2004: 57). Skolēniem ir tendence eksperimentēt ar skolotāja pacietību. Skolēni reizēm cenšas izprovocēt un izssist no sliedēm ar dažādiem mazsvarīgiem jautājumiem un komentāriem.

“Emancipācijas tieksmes ir būtiskākā pusaudžu psihiskā īpatnība. Emancipācija nozīme, ka pusaudzis vēlas būt pieaudzis, vēlas pats izlemt un darīt, vēlas būt līdzvērtīgs pieaugušajam, lai viņu vairs neuztver kā bērnu” (Svence, 1999: 122). Šo īpašību ikdienā var novērot ļoti bieži gan skolēnu ģērbšanās stilā, gan uzvedībā.

“Pusaudžu vecumā mainās autoritātes – no pieaugušā kā etalona, kā autoritātes līdz vienaudžiem kā etalonam un autoritātēm” (Svence, 1999: 122). Autore novērojusi, ka šajā vecumposmā skolēni labprātāk seko viens otra piemēram, reizēm skolēniem arī savu draugu, vienaudžu viedoklis ir svarīgāks nekā pieaugušo. Un tāpēc vienaudžu izteiktajiem komplimentiem, aizrādījumiem un piezīmēm ir lielāka nozīme skolēnu acīs.

Vērojot pusaudžus skolā, darba autore secina, ka skolēni mūsdienās ir neveikli. “Tieši pusaudžu attīstības sākumposmā var novērot koordinācijas kustības traucējumus” (Svence, 1999: 122). Darba autore, vērojot mājturības un tehnoloģiju stundas, secinājusi, ka skolēni bieži zaudē savas adatas, bieži lūdz palīdzību diega ievēršanai adatā, jo pašiem tas neizdodas. Griešana ar papīra nazi, skolēniem sagādā grūtības, nevar nogriezt pa zīmuļa novilkto līniju. Šādas koordinācijas problēmas var uzlabot, vairāk attīstot un trenējot kustību sfēru.

Izpētot dažādos literatūras avotus, darba autore centīsies skolā radīt pusaudžu vecumposmam labvēlīgu vidi. Ja skolēnirm klasē ir labvēlīga vide, tad ir arī vēlme apgūt jaunas prasmes un zināšanas. Mācību procesa laikā tiks lietotas uzslavas, lai motivētu darboties un atbalstītu neveiksmju gadījumā, jo pusaudžu vecumā skolēniem ir novērojams zems pašvērtējums. Apgūstot mācību tēmu „Auduma apdruka”, plānots trenēt radošo domāšanu, izdomājot un uzzīmējot, trīs dažādus stilizācijas variantus, attīstīt sīko pirkstu muskulatūru, griežot ar papīra nazi trafaretu smalkās detaļas un apdrukājot. Mācību procesa laikā tiks attīstīta prasme vērtēt savus un arī savu klasesbiedreņu darbus, pamatojot savu

izvēli, kā arī darbu prezentēšanas prasme klases priekšā, īsā laika posmā izstāstot galveno par savu nobeiguma izstrādājumu. Darba autore uzskata, ka pašvērtējumam mācību procesā ir liela nozīme. „No pašvērtējuma ir atkarīgas cilvēka attiecības ar apkārtējiem, viņa kritiskums, prasīgums pret sevi, attieksme pret veiksmēm un neveiksmēm” (Jurgena, 2001: 49). Darba autore uzskata, ka šajā vecumposmā ir svarīga arī sava laika plānošana un darbu izpildes laika plānošana, tāpēc nepārtraukti tiks pārbaudīti un kontrolēti darba izpildes posmi. Tēmas ietvaros tiks attīstīta prasme risināt dažādas problēmsituācijas, kas piemeklēs tehnoloģiskā procesa laikā. Mācību tēmas „Auduma apdruka” apguvei plānots izmantot dažādus uzskates līdzekļus, jo darba autore uzskata, ka tie motivē un iedvesmo skolēnus darboties, kā arī ir labs palīgs jauniegūtās informācijas izprašanai un labākai izprašanai. Pēc darba autores domām, mācību procesa laikā klasē jābūt brīvai, nepiespiestai atmosfērai, kas skolēniem rosinātu vēlmi darboties, tāpēc darba autore centīsies klasē radīt radošu, labvēlīgu un pozitīvu atmosfēru.

2.2. Normatīvo dokumentu izpēte

Lai izveidotu tematisko plānu mācību tēmas „Auduma apdruka” apguvei, darba autore rūpīgi izpētīja mājdarbu un tehnoloģiju standartu un programmu. Izpētot mājdarbu un tehnoloģiju, mājdarbu standartu 5.-9. klasei, ar izvēli tekstila tehnoloģijās, beidzot 7. klasi, skolniecēm jāprot pielietot dažādas prasmes.

“Beidzot 7. klasi, skolnieces prot izgatavot iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamos darbarīkus, krāsas, audumus un tekstilapdrukā vai marmorēšanas tehnoloģiskos paņēmienus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei, materiālo resursu patēriņam, darba drošībai (21, 22, 3)” (MK, 2013). “Prot veikt izstrādājuma pēcapstrādi. (22) Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu (23) (MK, 2013). Izprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību un tekstilapdrukā vai marmorēšanas tehnoloģiskajām prasībām atbilstošu darba drošības noteikumu ievērošanu” (2, 20) (MK, 2013).

Mājdarbu stundās darba autore piedāvās skolniecēm gatava izstrādājuma apdrukāšanu. Darba procesā skolniecēm jāprot izstrādāt savam gala izstrādājumam kompozīcija un jāprot plānot apdrukā tehnoloģisko procesu. Tēmas noslēgumā skolnieces attīstīs prasmi prezentēt savu izstrādājumu un pilnveidos prasmes citu darbu vērtēšanā, pamatojot savu viedokli.

Mājturība un tehnoloģijas 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās, pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugā tiek piedāvāts mācību satura plānojums pa mācību stundām, tiek piedāvāti 3 varianti. Pirmajā variantā “Batika, auduma apdruka” mācību tēmai paredzētas 6 mācību stundas 7. klasē. “Mājturības skolotāju metodisko apvienību vadītāji atzinuši 1. variantu par pieņemamu un atbilstošu, pamatizglītības standarta “Mājturība (rokdarbi)” pamatprasībām mācību satura apguvei” (VISC, 2005).

Otrajā variantā “Batika, auduma apdruka” mācību tēmai paredzētas 10 mācību stundas 10. klasē. Savukārt trešajā variantā 10 mācību stundas 7. klasē. Darba autore tēmas apguvi paredzējusi 8 mācību stundās.

2.3. Mācību metožu izvēle

“Vārds metode ir cēlies no grieķu vārda *methodos* un nozīmē – ceļš, pa kuru iet” (Rubana, 2004: 42).

“Mācību metode nav mērķis vai rezultāts, kas jāiemāca, bet līdzeklis, ko var izmantot, lai nodrošinātu nozīmīgu mācību procesu” (Grabovska, Belousa, 2010: 29).

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā mācību metode tiek definēta kā: „skolotāja un skolēnu savstarpējās sadarbības paņēmieni kopums, kāds nepieciešams noteikta didaktiskā principa vai pedagoģiskās pieejas ietvaros, un paredzēts, lai nodrošinātu, mācību, audzināšanas un attīstības uzdevumu izpildi mācību procesā un izglītības mērķu sasniegšanu” (Skujiņa, 2000: 96).

“Pastāv vairāki mācību metožu klasifikācijas veidi. Latviešu valodā izdotajā mācību literatūrā iedala trīs klasifikācijas veidus:

- pēc didaktiskajiem uzdevumiem;
- pēc zināšanu avotiem;
- pēc skolēnu izziņas darbības organizēšanas paņēmieni sistēmas.

Pēc didaktiskajiem uzdevumiem izšķir trīs metožu grupas:

- zināšanu sniegšanas metodes;
- zināšanu nostiprināšanas jeb prasmju un iemaņu izkopšanas metodes;
- zināšanu pārbaudes metodes.

Pēc zināšanu avotiem jeb skolotāja izvēlēto mācību līdzekļu rakstura izšķir:

- dzīvā vārda (verbālās metodes);
- darbu ar grāmatu;
- uzskates metodes;
- praktiskās metodes.

Pēc izziņas darbības rakstura izšķir:

- izskaidrojoši ilustratīvo,
- reproduktīvo,
- problēmiskā izklāsta,
- heiristisko,
- pētniecisko metodi” (Rubana, 2004: 44 - 45).

“Izskaidrojoši ilustratīvā un reproduktīvā metode dod gatavas zināšanas, pretējās trīs rosina aktīvu izziņas procesu” (Rubana, 2004: 46).

Darba autore mācību tēmas “Auduma apdruka” apguvei plānojusi izmantot dažādas mācību metodes. Viena no metodēm, kas tiks plaši izmantota, ir *uzskates metode*. “Lietojot uzskates metodi, skolotājs rāda dažādus uzskates līdzekļus vai demonstrē eksperimentus un vienlaikus sniedz arī vajadzīgos paskaidrojumus. Skolēni novēro demonstrējumus un klausās paskaidrojumus. Paskaidrojumi ir svarīgi, tomēr tie nedrīkst nomākt vizuālo uztveri, jo tās rezultātā veidojas primārie priekšstati – uzskates metodes galvenais efekts” (Zelmenis, 200: 124). Tātad lai papildinātu *uzskates metodi*, darba autore izmantos arī *stāstījuma metodi*, izskaidrojot svarīgākos jēdzienus un teoriju.

”Iegaumēšanā vislielāko efektu rada nevis paši uzskates līdzekļi, bet to saistījums ar runu un praktisko darbību” (Babanskis, 1989: 97). Tāpēc mācību tēmas “Auduma apdruka” ietvaros ļoti plaši tiks izmantota arī *praktiskā darba metode*. “Skolēni atbilstoši mācību uzdevumam veic mācību darbu, lietojot apgūtās zināšanas, prasmes, īstenojot savas radošās ieceres, strādājot individuāli vai grupā” (VISC, 2005). Un skiču veidošanā tiks izmantota *heiristiskā metode*.

Tēmas apgūvē darba autore plāno izmantot arī *demonstrēšanu*. “Demonstrēšanas metodes izmanto, lai parādītu telpiskos mācību līdzekļus; dinamiskos mācību līdzekļus,

naturālos dabas objektus; tehniskos mācību līdzekļus; audiovizuālos un citus līdzekļus” (Babanskis, 1989: 97). Piemēru un uzskates līdzekļu demonstrēšanai, kā arī darba gaitas un tehnoloģiskā procesa izstrādes posmu demonstrēšanai. Darba autore plāno skolniecēm nodemonstrēt apdrukāšanas tehnoloģisko procesu, lai skolniecēm ir priekšstats par tā norisi.

2.4. Tematiskais plāns, mācību tēmas „Auduma apdruka” apguvei 7. Klasē

Darba autore izveidoja tematisko plānu mācību tēmai „Auduma apdruka” 7. klasē 8 mācību stundām (skat. tab. 2.1.). Mācību tēmu plānots iesākt ar nelielu apdrukāšanas vēstures un apdrukāšanas tehniku iepazīšanu. Lai skolniecēm ir lielāka skaidrība, tad darba autore plāno prezentāciju un stāstījumu papildināt ar pašas veidotiem uzskates materiāliem, piemēriem katrā tehnikā. Pirmajā stundā darba autore plāno izstāstīt skolniecēm radošo uzdevumu visas tēmas ietvaros, raksturojot darba posmus katrai nodarbībai, un iepazīstināt ar darba nodošanas datumiem, lai skolnieces var laicīgi plānot savu darba tempu un iekļauties izpildes posmos. Pirmajā stundā plānots apskatīt darba autoras veidoto prezentāciju par stilizācijām, lai atsvaidzinātu skolnieču zināšanas par jēdzienu – stilizācija. Darba autore iecerējusi demonstrēt arī pašas veidotos stilizāciju piemērus, kurus veidojusi studiju procesa laikā dažādu kursu ietvaros. Nākamajā stundā paredzēts sākt veidot trīs dzīvnieku stilizācijas, kamēr skolnieces pielietos savas prasmes un zināšanas stilizāciju zīmēšanā, darba autore plāno izstāstīt par nepieciešamajiem materiāliem tēmas apgūšanai, lai skolnieces var laicīgi iegādāties t-krekļus, krāsas un citus materiālus. Darba autore otrās stundas nobeiguma daļā plāno informēt skolnieces arī par nepieciešamajiem materiāliem uz nākamo nodarbību. Nākošreiz līdzī jābūt paliktņim, uz kā var griezt ar papīra nazi, papīra nazim, kartonam, no kura tiks izgriezts trafarets un iepriekšējā stundā zīmētajām stilizācijām, kas noformētas atbilstoši nosacījumiem uz atsevišķas lapas.

Nākamo mācību stundu plānots iesākt ar kārtējo vērtējumu par iepriekšējā stundā veidotajām stilizācijām. Skolnieces šajā mācību stundā saņems vērtējumu i/ni (ieskaitīts/neieskaitīts). Stundu plānots turpināt ar stāstījumu par krāsu mācību, izstāstot, kādi noteikumi jāievēro, ja vēlamies radīt apmierinošu krāsu kombināciju, kā krāsas iedarbojas cita uz citu un to, kā krāsa rada dažādu iespaidu atkarībā no blakus esošajiem toņiem. Stundas turpinājumā plānots apskatīt darba autoras veidoto prezentāciju par kompozīcijas veidiem. Darba autore uzskatei ir sagatavojusi arī paraugu mapi, ko demonstrēs un ļaus tuvāk apskatīt

un izpētīt skolniecēm. Kad prezentācija un paraugi būs apskatīti, tad skolniecēm tiks izdalītas A4 formāta lapas, uz kurām izprintēta t-krekla kontūra, skolniecēm tajā būs jāiezīmē viena veiksmīgākā stilizācija atbilstoši izvēlētajam kompozīcijas veidam, kādu ir ircerējušas savam t-kreklam. Kad skices būs iezīmētas un atrādītas, tad skolnieces varēs sākt veidot un griezt trafaretus. Uz nākamo nodarbību nepieciešamie piederumi un materiāli skolniecēm - t-krekls, iepriekšējā stundā izveidotais trafarets, apdrukas krāsas, švammīte vai gleznošanas ota, līmlente, avīze un skices.

Nākamajā stundā darba autore plāno vērtēt skolnieces ar kārtējo vērtējumu i/ni (ieskaitīts/neieskaitīts), par gatavību stundai un apdrukas procesu. Šajās stundās plānots pabeigt trafaretu griešanu un sākt strādāt pie gala darba izstrādes, t-krekla apdrukas. Darba autore plāno skolniecēm nodemonstrēt apdrukas procesu un izstāstīt dažādus padomus, kas skolniecēm noderēs apdrukas procesa laikā. Kad skolnieces pabeigs tehnoloģisko procesu, darba autore plāno piedāvāt tekstila flomāsterus, ar kuriem skolnieces varēs papildināt vai pielabot savas apdrukas. Pašās stundas beigās, apdrukas plānots nofiksēt ar gludekli, piegludinot.

Pēdējā nodarbībā paredzēta t-kreklu prezentēšana. Skolnieces demonstrēs apdrukātos t-krekļus modes skates veidā, kurā saņems arī vērtējumus 10 ballu skalā par nobeiguma darbu mācību tēmai "Auduma apdruka". Kad visas skolnieces būs pabeigušas prezentēt savus darbus, tad skolniecēm būs jāizvēlās viens t-krekls, kurš, viņuprāt, ir visveiksmīgākais, un jāpamato sava izvēle.

2.1. tabula

Tematiskais plāns mācību tēmai „Auduma apdruka” apguvei 7. klasē

Tēma	Stundu skaits	Stundas mērķis	Izmantojamās mācību metodes	Uzdevums skolēniem	Vērtēšanas veids. Vērtētājs.	Vērtēšanas kritēriji	Plānotais rezultāts
Ievads mācību tēmai "Auduma apdruka" Dzīvnieku stilizācija	2x40 5.02.18	Iepazīties ar auduma apdrukas vēsturi un dažādām apdrukas tehnikām, apgūt prasmi pielietot izpērito, iepazīto, radot idejas savā radoši praktiskajā darbībā. Papildināt zināšanas stilizāciju veidošanā	Stāstījums. Pārrunas. Demonstrējums Praktiskā darbība. Patstāvīgais darbs. Vizualizācija. Uzskates metode.	Izvēlēties kādu dzīvnieku, pēc izvēles, un izveidot 3 šī dzīvnieka stilizācijas. Stilizācijas veido uz 8*8 cm lieliem papīra kvadrātiem.			Iepazīst dažādas apdrukas tehnikas un to vēsturi. Izprot, kas ir stilizācija, kā tā veidojas. Prot veidot dzīvnieku

cija dažādos veidos		iedvesmojoties no dzīvniekiem.		Pēc tam tos noformējot uz kartoniem.			stilizācijas atbilstoši prasībām.
Krāsu mācība	2x40 12.02. 08.	Papildināt zināšanas par krāsu saskaņošanas principiem. Atsvaidzināt zināšanas par kompozīcijas veidiem. Pielietot iepazīto, radot idejas savā radoši praktiskajā darbībā.	Stāstījums. Uzskates metode. Demonstrējums. Praktiskā darbība. Patstāvīgais darbs.	Izvēlās veiksmīgākos skici. Izstrādā t-krekla kompozīciju, kurā tiks izmantota šī stilizācija. Strādā pie trafareta izveides.	Kārtējā vērtēšana Skolotājs i/ni (ieskaitīt s/neieskaitīts)	-Izvēlēts viens dzīvnieks stilizēšanai. -Izveidotas 3 stilizācijas. -Nav izsmērēti darbi. -Rūpīgi nogrieztas kvadrātu malas. -Darbs noformēts uz melnas krāsas papīra vai kartona. -Kvadrātu lielums 8*8 -Stilizāciju zīmēšanai izmantots melnas krāsas rakstāmais. - patstāvīgums. -attieksme pret darbu stundā.	Prot izvēlēties veiksmīgus krāsu salikumus, sava darba izveidei. Prot izveidot savas idejas skici t-kreklam. Atpazīst kompozīcijas veidus. Prot izveidot t-krekla skici atbilstoši kādam no kompozīcijas veidiem.
T-krekla apdrukā	2x40 19.02. 18.	Pielietot iepazīto, radot idejas savā radoši praktiskajā darbībā.	Stāstījums. Demonstrējums. Praktiskā darbība. Patstāvīgais darbs.	Sāk t-krekla apdrukas procesu atbilstoši uzzīmētajai skicei.	Kārtējā vērtēšana Skolotājs i/ni (ieskaitīt s/neieskaitīts)	- Sagatavotība stundai - Līdzīgs paņemts trafarets - Līdzīgs paņemta t-krekla skice, kurā izmantota viena, izvēlēta stilizācija un kāds no laukuma kompozīcijas veidiem - Patstāvīgums - Attieksme pret darbu stundā -krāsu saskaņa	Prot iekārtot darbavietu atbilstoši paredzētajam tehnoloģiskajam procesam.

Noslēguma stunda mācību tēmai "auduma apdruka"	2x40 26.02. 18.	Attīstīt prasmi sava darba prezentēšanā. Attīstīt prasmi sava un citu darbu vērtēšanā.	Stāstījums. Pārrunas. Demonstrējums.	Pabeidz noslēguma darba izstrādi. Radošā darba prezentēšana modes skates veidā. Sava un citu snieguma novērtēšanā.	Nobeiguma vērtēšana Skolotājs 10 ballu skalā. Skolēni mutiski	- T-krekla atbilstība skicei un uzzīmētajai kompozīcijai. - Apdrukas kvalitāte - Radošums - Darba apjoms - Attieksme pret uzdevumu - Patstāvīgums - Kopskats - Darba izpildes termiņa ievērošana - Pašvērtējuma objektivitāte - Stilizācijas sarežģītība - Krāsu saskaņošana - Izmantots viens no kompozīcijas veidiem	Prot novērtēt savu un citu radošo darbu. Prot veikt apdrukas procesu atbilstoši iecerei. Prot organizēt savu darbu un iekļauties izpildes termiņā.
--	-----------------------	---	--	--	--	---	--

2.5. Vērtēšanas sistēma un vērtēšanas kritēriji

Lai izveidotu vērtēšanas kritēriju tabulu, un spētu atbilstoši novērtēt skolēnu sniegumu, darba autore vispirms apskatīja informāciju par vērtēšanu, un nosacījumus tās lietošanai dažādos literatūras avotos. "Pedagoģijā jautājums par vērtējumu, novērtējumu un pašvērtējumu ir viens no visvairāk diskutējamiem jautājumiem un laika gaitā savu nozīmību nav zaudējis" (Hahele, 2006: 29).

"Pēdējos MK noteikumu Nr. 715 grozījumos ir detalizēti un precīzi aprakstīti mācību sasniegumu vērtēšanas veidi, kas atvieglo skolotāja ikdienas darbu (24. p.):

24.1. **ievadvērtēšana** mācību procesa sākumā pirms temata vai mācību priekšmeta apguves, nosakot izglītojamo apgūto zināšanu un prasmju apguves līmeni, lai pieņemtu lēmumu par turpmāko mācību procesu;

24.2. **kārtējā vērtēšana**, nosakot izglītojamo sasniegumus, lai uzlabotu tos mācību procesa laikā, saskaņotu mācību procesa norisi, mācību mērķa un izmantoto mācību metožu savstarpējo atbilstību, veicinātu izglītojamo pašnovērtēšanas prasmes un atbildību;

24.3. **noslēguma vērtēšana**, nosaka izglītojamo zināšanu un prasmju apguves līmeni temata vai loģiskas temata daļas, semestra, mācību gada, kursa, izglītības pakāpes noslēgumā”(MK noteikumi Nr. 715) (Tauriņa, 2013: 71).

Darba autore gandrīz katrai mājturības un tehnoloģiju stundai izveidoja mācību sasniegumu vērtēšanas kritērijus, lai skolniecēm būtu skaidrs, kādiem sasniegumiem jābūt mācību tēmas “Auduma apdruka” apgūvē un motivētu darbus veikt rūpīgi, jo par darbu skolnieces saņems vērtējumu. Šīs tēmas apgūvē skolniecēm jāiegūst divi vērtējumi i/ni (ieskaitīts/neieskaitīts), kā arī viens vērtējums ballēs. Darba autore skolēnu zināšanu pārbaudei un darba novērtēšanai plāno izmantot kārtējo vērtējumu un nobeiguma vērtējumu.

Pirmajā stundā darba autore plāno iepazīstināt skolnieces ar datumiem, kad konkrēti jānodod katrs darbs (skat. tab. 2.2.), lai skolnieces var sekot līdzī darba izpildes posmiem un laicīgi pabeigt visus darbus. Darba autore uzskata, ka, zinot datumus, kad jānodod konkrētie darbi, skolnieces var mācīties plānot laiku, lai darbs būtu gatavs tieši tam paredzētajā laikā. Darbu nodošanas termiņu tabulā ir redzams arī vērtēšanas veids.

2.2.tabula

Darbu nodošanas termiņu tabula

Darba nodošanas termiņš	Vērtēšanas veids	Veicamie uzdevumi
12.02.18.	Kārtējā vērtēšana (i/ni)	3 dažādas viena dzīvnieka stilizācijas
19.02.18.	Kārtējā vērtēšana (i/ni)	Apdrukas process
26.02.18.	Nobeiguma vērtēšana (10 balles)	Gala darbu skate

Nākamajā mācību stundā skolnieču darbs tiks vērtēts ar vērtējumu ieskaitīts / neieskaitīts (kārtējā vērtēšana) (skat. tab. 2.3.), tiks vērtēta dzīvnieka stilizāciju dažādība. Kopā par stilizācijām skolnieces var iegūt 11 punktus, ja ir iegūti 5 un mazāk, tad vērtējums būs neieskaitīts (ni.), bet, ja būs 6 un vairāk punktu, tad vērtējums būs ieskaitīts (iesk.).

2.3. tabula

Otrās mācību stundas vērtēšanas tabula

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Punktu skaits	Vērtēšanas veids
Dzīvnieku stilizācija dažādos veidos.	Izvēlēts viens dzīvnieks stilizēšanai	0 – 1	Kārtējā vērtēšana
	Izveidotas 3 dažādas stilizācijas	0 – 3	
	Stilizāciju kvalitāte: <ul style="list-style-type: none"> • Nav izsmērēti darbi • Rūpīgi nogrieztas kvadrātu malas • Darbs noformēts uz melna papīra vai kartona • Kvadrātu lielums 8*8 • Stilizāciju zīmēšanai izmantots melnas krāsas zīmulis, flomāsters, pildspalva vai rapitogrāfs. 	0 – 1 0 - 1 0 – 1 0 - 1 0 - 1	
	Patstāvīgums	0 – 1	
	Attieksme pret darbu stundā	0 – 1	

Nākamajā mācību stundā darba autore plāno vērtēt skolnieču darbu izmantojot vērtējumu ieskaitīts / neieskaitīts (kārtējā vērtēšana) (skat. tab. 2.4.). Tiks vērtēta skolnieču sagatavotība stundai un apdruckas process. Maksimālais punktu skaits, ko skolnieces var iegūt par darbu, ir 7 punkti, ja viņas ir ieguvušas 3 un mazāk punktus, tad saņem vērtējumu neieskaitīts (ni.), ja ir ieguvušas 4 un vairāk punktus, tad saņemvērtējumu ieskaitīts (iesk.).

2.4. tabula

3. mācību stundas vērtēšanas tabula

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Punktu skaits	Vērtēšanas veids
T-krekla apdruka. Krāsu mācība	Sagatavotība stundai	0 - 1	Kārtējā vērtēšana
	Līdzī paņemts trafarets	0 – 1	
	Līdzī paņemta t-krekla skice, kurā izmantota viena, izvēlēta stilizācija un kāds no laukuma kompozīcijas veidiem	0 - 2	
	Krāsu saskaņa	0 – 1	
	Patstāvīgums	0 – 1	
	Attieksme pret darbu stundā	0 – 1	

Pēdējā stundā skolnieču darbs tiks vērtēts 10 ballu skalā (nobeiguma vērtēšana) (skat. tab. 2.5.). Par noslēguma darbu mācību tēmā “Auduma apdruka”. Maksimālais punktu skaits, ko skolnieces var iegūt pargala izstrādājumu, t - kreklu, ir 20 punkti (skat. tab. 2.6.). Lai iegūtu pozitīvu vērtējumu skolniecēm ir jāiegūst vismaz 7 punkti.

Vērtēšanas kritēriji gala izstrādājumam: apdrukāts T-krekls

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Maksimālais punktu skaits	Vērtēšanas veids
Noslēguma stunda mācību tēmai "auduma apdruka"	T-krekla atbilstība skicei un uzzīmētajai kompozīcijai.	0-1	Nobeiguma vērtēšana (10 balles)
	Apdrukas kvalitāte	0-2	
	Radošums	0-2	
	Darba apjoms	0-2	
	Attieksme pret uzdevumu	0-2	
	Patstāvīgums	0-2	
	Kopskats	0-1	
	Darba izpildes termiņa ievērošana	0-3	
	Pašvērtējuma objektivitāte	0-1	
	Stilizācijas sarežģītība	0-2	
	Krāsu saskaņošana	0-1	
	Izmantots viens no kompozīcijas veidiem	0-1	

Vērtējumu skala

Vērtējums	nav	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	0,5 – 2	2-4	5-6	7-8	9-10	10-12	13-14	15-16	17-18	19-20

2.6. Uzskates līdzekļu nozīme mājturības un tehnoloģiju stundās

„Mācību līdzeklis – izglītības programmas īstenošanai nepieciešamā didaktiski pamatotā mācību literatūra, mācību materiāls, ko izmanto informācijas ieguvei, izpratnes veidošanai un padziļināšanai, patstāvīgā darba organizēšanai mācību procesā (mācību grāmata, darba burtnīca, uzdevumu krājums, praktisko darbu krājums u.c.). Mācību līdzeklis nodrošina *visas* mācību priekšmeta pogrammas vai *tās daļas* apguvi” (VIAA).

„Izglītības programmas īstenošanā un izglītības satura apguvē izmantojamā, tai skaitā elektroniskajā vidē izmantojamā:

a) mācību literatūra (mācību grāmatas, tām pielīdzinātās darba burtnīcas un citi izglītības satura apguvei paredzēti izdevumi, kuri tiek izmantoti mācību procesā izglītības satura apguvē),

b) metodiskie līdzekļi (metodiskie ieteikumi un citi pedagoga darba vajadzībām paredzēti mācību izdevumi),

c) papildu literatūra;

d) uzskates līdzekļi (attēlizdevumi, tekstuāli izdevumi, vizuāli materiāli, naturālie mācību objekti, maketi un modeļi, kuros ievietota vizuāla vai audio informācija),

e) didaktiskās spēles;

f) digitālie mācību līdzekļi un resursi;

g) izdales materiāli (vingrinājumi, shēmas, darba lapas, piemēri, paraugi un citi materiāli, kas paredzēti katram izglītojamajam, individualizējot mācību procesu),

h) mācību tehniskie līdzekļi (mācību procesā izmantojamās tehniskās ierīces un iekārtas),

i) mācību materiāli (vielas, izejvielas un priekšmeti, ko izmanto izglītības satura apguvei, veicot praktiskus uzdevumus),

Darba autore uzskata, ka mācību procesā ļoti nozīmīga ir uzskates līdzekļu dažādība. “Pareizi izveidotiem palīglīdzekļiem, kas ir rūpīgi izvēlēti atkarībā no mērķa, satura un audzēkņu sagatavotības, ir ļoti liela nozīme sekmīga rezultāta sasniegšanā” (Nīlsens, Šunks, 2002: 81). Tieši tāpēc darba autore mācību tēmas “Auduma apdruka” ietvaros plāno skolniecēm demonstrēt gan pašas veidotus piemērus un uzskates līdzekļus, gan internetā pieejamos. Autore ir iecerējusi dažādot uzskates materiālus, demonstrējot taustāmus piemērus, paraugus, kā arī demonstrējot ar datora palīdzību uzskatāmus piemērus. Darba autore novērojusi, ka skolēniem patīk, ja ir dažādība piemēros un uzskates materiālos. Darba autore uzskata, ka, izklāstot teoriju un demonstrējot uzskates materiālus, skolēni labāk atceras jauniegūto informāciju. Skolēniem redzes atmiņa mijas ar dzirdes atmiņu un jauniegūtā informācija kļūst skaidrāka. “Deviņdesmit procentus informācijas cilvēks saņem ar redzi. Tādēļ redzes atmiņa ir ļoti svarīga visiem cilvēkiem” (Kagaine, 1999: 43).

“Atmiņas un redzes atmiņas pamatā ir novērošana. Taču novērošanai ir jābūt apzinātai, mērķtiecīgi novērojot, ir jāiedziļinās priekšmetu un parādību būtībā. Šāda mākslinieciska

novērošana bagātina domāšanu un attīsta to” (Kagaine, 1999: 43). “Jo uzmanīgāk un neatlaidīgāk tu novērosi, jo pamatīgāk izpētīsi un vieglāk atcerēsies” (Kagaine, 1999: 43).

“...katrā mācību stundā jārada, jāatbalsta un jānostiprina izziņas interese. To var panākt, ja metodes struktūra ietver noteiktus paņēmienus, piemēram, pastiprina kontrastus vielas izklāstā vai uzskates līdzekļu izmantošanā..., rada negaidītus efektus, kas modina bērnos izbrīnu, pārsteigumu, neizpratni, izraisa interesi par zināšanu saturu un to apguves procesu” (Oņiščuks, 1985: 39 – 40).

Darba autore uzskata, ka klasē ir daudz skolēnu, un katrs jauniegūto informāciju uztver savādāk, tāpēc ir svarīga dažādība uzskates līdzekļos. Daļai skolēnu klasē ir dzirdes atmiņa, daļai redzes atmiņa, tāpēc mācību stundas laikā jānodrošina, lai visi saņemtu nepieciešamo informāciju sev saprotamākajā un piemērotākajā veidā. Uzskates līdzekļi bagātina un atsvaidzina ierastās stundas, un savā veidā arī motivē. Skolēni pēc piemēru dažādības var iedvesmoties, smelties idejas un redzēt, cik dažādi var izpausties katrā no tehnikām.

3. TEMATISKĀ PLĀNA APROBĀCIJA PRAKSĒ

3.1. Mācību tēmas “Auduma apdruka” aprobācijas gaita

Diplomdarba autore savu pedagoģisko praksi IV veica Rīgas 69. vidusskolā. Autore vadīja ieskaites stundas 7. b klases meitenēm, kurā kopā mācās 7 skolnieces ar atšķirīgu darba izpildes tempu, motivācijas līmeni un zināšanām. Aprakstā un tabulās skolēnu vārdi ir šifrēti, lai aizsargātu skolēnu personīgo informāciju.

Ievadstundas sākumā darba autore iepazīstina skolnieces ar stundas tēmu, mērķi un veicamajiem uzdevumiem. Izstāsta skolniecēm arī par darbu nodošanas termiņiem, lai skolnieces var laicīgi plānot savu laiku un darba izpildes posmus, lai izstrādājumus pagūtu nodot laikā (skat. tab. 2.2.). Stundas ievaddaļā, darba autore pastāsta nedaudz par apdruckas vēsturi, lai skolniecēm izveidotos neliels priekšstats par apdruckas attīstību un senākajām apdruckas tehnikām. Turpinot tēmu darba autore iedvesmoja skolnieces ar pašas izstrādāto mācību uzskates materiālu – prezentāciju, par dažādām apdruckas tehnikām (skat. pielikumu nr. 3), paralēli demonstrējot pašas izstrādātos paraugus šajās tehnikās. Turpinot stundu, skolnieces tiek iepazīstinātas ar stilizācijas terminu, tiek rādīta prezentācija ar dažādiem stilizāciju piemēriem (skat. pielikumu nr. 4). Papildus tiek demonstrētas arī darba autore veidotās stilizācijas studiju kursā - kompozīcija. Kā iedvesmas avots stilizāciju veidošanā tika izvēlēts dzīvnieks, tāpēc jau pirmajā stundā skolnieces izvēlējās dzīvniekus, kas pašām vislabāk patīk. Uzdevums bija izvēlēties vienu dzīvnieku, un izveidot šī dzīvnieka trīs dažādas stilizācijas. Lai stundā veicamie uzdevumi būtu pēc iespējas skaidrāki, darba autore tos ar datora palīdzību atspoguļoja uz ekrāna, lai skolniecēm būtu redzami uzdevumi, kas būs jāveic stundas un visas tēmas ietvaros, kā arī vērtēšanas kritēriji. Lai skolniecēm būtu neliels priekšstats par to, kādam aptuveni jāizskatās gala rezultātam, darba autore nodemonstrēja skolniecēm savus stilizēto dzīvnieku piemērus (skat. pielikumu nr. 2), un izstāstīja par stilizāciju noformēšanu. Jau pirmajās divās stundās skolnieces veidoja stilizācijas (skat. pielikumu nr. 5). Skolniecēm lielākās grūtības sagādāja dzīvnieka izvēle, viņas vēlējās veidot trīs dažādu dzīvnieku stilizācijas, jo tas, viņuprāt, būtu vieglāk. Darba autore saskārās ar tendenci kopēt darbus, un veidot līdzīgus rādītājiem paraugiem. Kopumā darba autorei radās priekšstats, ka skolnieces ir ļoti patstāvīgas un radošas. Otrās stundas sākumā darba autore ar skolniecēm izrunāja, kādiem materiāliem jābūt līdzī uz nākamo stundu, kā arī par krāsu un t-

kreklu iegādi. Darba autore ar skolniecēm vienojās, ka t - krekli būs baltā krāsā, un apdrukas krāsa būs melna. Tika nolemts arī tas, ka krāsu iegādāsies skolotāja un skolnieces atgriezīs naudu. Nākamo stundu sākumā skolnieces saņems vērtējumu par iepriekšējās stundās veidotajām stilizācijām, kuras mājās jānoformē atbilstoši noteikumiem.

Nākamās stundas sākumā skolnieču darbs tiek vērtēts ar kārtējo vērtējumu i/ ni (ieskaitīts/ neieskaitīts), par stilizācijām (skat. tab. 3.1.). 6 skolnieces saņēma vērtējumu iesk., diemžēl viena skolniece saņēma vērtējumu neiesk., jo stilizācijas nebija noformētas uz melnas krāsas papīra, tās bija sasmērētas un attieksme stundas laikā bija pavirša. Kopumā darba autore novēroja, ka skolniecēm ļoti slikti veicas ar darba kultūru, stilizācijas bija sasmērētas, saburzītas, dažās vietās nebija izdzēsts zīmulis, tāpēc diemžēl pie kritērija stilizāciju kvalitāte: nav izsmērēti darbi, punktu saņem tikai viena skolniece.

3.1. tabula

Skolēnu mācību sasniegumu novērtējums (mācību uzdevums: dzīvnieku stilizācija)

	Izvēlēts viens dzīvnieks stilizēšanai 0 – 1	Izveidotas 3 dažādas stilizācijas 0 – 3	Stilizāciju kvalitāte: Nav izsmērēti darbi 0 – 1	Stilizāciju kvalitāte: Rūpīgi nogrieztas kvadrātu malas 0 – 1	Stilizāciju kvalitāte: Darbs noformēts uz melna papīra vai kartona 0 – 1	Kvadrātu lielums 8*8 0 – 1	Stilizāciju zīmēšanai izmantots melnas krāsas ; zīmulis, flomāsters, pildspalva vai rapitogrāfs. 0 – 1	Patsāvīgums 0 – 1	Attieksme pret darbu stundā 0 – 1	Vērtējums
Ra	1	3	0	0	1	1	1	1	1	9p. (i)
Pi	1	3	0	0	1	1	1	1	1	9p. (i)
Vē	1	3	1	1	0	1	1	1	1	10p. (i)
Ķi	1	1	0	1	0	1	1	0	0	5p. (ni.)
Pa	1	3	0	0	1	1	1	1	1	9p. (i)
La	1	3	0	0	1	1	1	1	1	9p. (i)
Zi	1	3	0	0	1	1	1	1	1	9p. (i)

Tēmas apgūvē nākamais solis bija krāsu ietekmes un krāsu salikumu pārrunāšana ar skolniecēm. Izrunājām par krāsu ietekmi uz citām krāsām, blakus esošajām un veiksmīgākajiem krāsu salikumiem, kā arī par to, kā krāsas ietekmē cita citu. Tāpat arī skolniecēm bija nepieciešams atkārtot kompozīcijas veidus un izvēlēties vienu, kuru izmantos sava t-krekla veidošanā. Darba autore sagatavoja prezentāciju ar kompozīcijas veidiem, kā arī ilustrēja tos ar saviem izstrādātajiem mācību uzskates līdzekļiem (skat. pielikumu nr. 1). Pie katra kompozīcijas veida darba autore demonstrē pašas veidotos uzskates materiālus, mazus t-kreklu paraudziņus, lai radītu skolniecēm priekšstatu, kā katrs kompozīcijas veids aptuveni varētu izskatīties uz t-krekliem. Skolnieču uzdevums bija ierakstīt kladēs katru kompozīcijas veidu un shematiski iezīmēt piemēru. Stundas turpinājumā darba autore ar skolniecēm izrunā trafaretu būtību, lai, skolniecēm ir skaidrs, kā tie jāveido. Skolniecēm bija ļoti grūti saprast, kā trafaretu izgriezt pareizi, lai zīmējums saglabātu plānoto efektu un formu. Tēmu turpinot, darba autore izdala skolniecēm baltas A4 formāta darba lapas, uz kurām attēlota t-krekla kontūra, kurā skolniecēm jāiezīmē viena izvēlēta stilizācija un jāizmanto viens no piedāvātajiem kompozīcijas veidiem. Tātad jāizveido sava gala darba skice. Kad skolnieces ir uzzīmējušas skici (skat. pielikumu nr. 6), tad var sākt trafareta izveidi. Sākumā uzzīmējot uz kartona savu stilizāciju dabiskā lielumā, kāda tā būs uz t-krekla. Pirms skolnieces sāk griezt trafaretus, izrunājām, par darba drošību strādājot ar papīra nazi. Darba autore novēroja, ka skolnieces bieži vien nedzird, ko viņām saka, tāpēc pirms viņas sāk kaut ko darīt, jāpārliecinās vai viņas ir sapratušas prasīto. Darba autore novēroja arī to, ka skolniecēm grūtības sagādāja strādāšana ar papīra nazi. Skolnieces neprata novilkt taisni pa novilkto zīmuļa līniju, nemācēja pareizi turēt papīra nažus, tie bieži vien krita no rokām, tāpēc darba autore ļoti uzmanīja trafaretu griešanas procesu, lai skolnieces negūtu traumas. Procesa laikā skolniecēm tika demonstrēti arī darba autores trafareti un t-krekli (skat. pielikumu nr.8), kā palīgmateriāls trafareta izveides izskaidrošanai.

Nākamās stundas uzdevums bija pabeigt trafareta griešanu un sākt apdrukas procesu. Skolnieces ļoti veiksmīgi iekļāvās stundā un paspēja paveikt iecerēto. Stundas laikā skolnieces bija paspējušas izgriezt trafaretus (skat. pielikumu nr. 7). Pirms apdrukas procesa darba autore lika skolniecēm izgludināt līdzīgi paņemtos t-krekļus, jo visām tie bija saburzījušies. Turpinājumā sakārtojām savas darbavietas, visu lieko novācot. Pirms skolnieces sāka apdrukas procesu, darba autore nodemonstrēja, kā tas jādara, lai skolniecēm būtu skaidrs, un nerastos nekādi jautājumi. Kad pašām bija jāsāk apdrukas process, viņas bija ļoti nobijušas. Nespēja saņemties, baidījās nosmērēt rokas, bet, kad darba autore paskaidroja, ka šī

krāsa ar ūdeni ir ļoti vienkārši nomazgājama, tad skolnieces pamazām sāka apdrukšanas procesu, protams, vispirms pārbaudot, vai krāsu tiešām var nomazgāt. Varēja novērot, ka katrai skolniecei ir sava krāsas klāšanas tehnika. Šajā stundā skolnieču darbs tika vērtēts ar kārtējo vērtēšanu. Visas skolnieces saņēma vērtējumu ieskaitīts (skat. tab. 3.2.).

3.2. tabula

Skolēnu mācību sasniegumu novērtējums(mācību uzdevums: apdrukšanas process)

	Sagatavotība stundai 0 - 1	Līdzīgs paņemts traфарets 0 - 1	Līdzīgs paņemta t-krekla skice, kurā izmantota viena, izvēlēta stilizācija un kāds no laukuma kompozīcijas veidiem 0 - 2	Krāsu saskaņošana 0 - 1	Patstāvīgums 0 - 1	Attieksme pret darbu stundā 0 - 1	Vērtējums
Ra	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.
Pi	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.
Vē	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.
Ķi	0	1	2	1	1	1	6 punkti Iesk.
Pa	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.
La	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.
Zi	1	1	2	1	1	1	7 punkti Iesk.

Nākošās divas stundas bija noslēguma stundas tēmai "Auduma apdruka". Pirmās stundas laikā skolniecēm bija iespēja pabeigt apdrukšanas procesu, ja kādai tas nebija izdarīts. Darba autore skolniecēm piedāvāja savus tekstila flomāsterus, ar kuriem skolniecēm bija iespēja pielabot vai papildināt savas apdrukšanas. Kad skolnieces uzskatīja, ka darbu ir pabeigušas, tad apdrukātais t-krekls bija jāpiegludina. Kad visas skolnieces bija pabeigušas apdrukāt un kārtīgi piegludinājušas, tad skolniecēm bija jāuzvelk savi t-krekli un klases priekšā jānoprozentē. Īsi pastāstot kas izdevās, kas neizdevās, ko darītu savādāk, kāpēc izvēlētos veidot tieši šī dzīvnieka stilizāciju, kas bija vissarežģītākais visas tēmas ietvaros utt. Skolnieces ļoti labi prata analizēt savus darbus un izteikt savas domas. Viņas bija ļoti kritiskas pret sevi. Teica, ka viņām nekas neizdevās. Ik pa brīdim skolnieces prezentēšanu neuztvēra nopietni, tāpēc grozījās un ākstījās, līdz ar to nepārtraukti nācās aizrādīt, lai beidz ākstīties un uzdoto uzdevumu uztver nopietni. Pēc visu skolnieču prezentēšanas darba autore atgādināja, ka prezentējot jāstāvē taisni nevis jāgrozās un jāatceras, ka mēs prezentējam savus darbus, un arī stāja un attieksme pret savu darbu lielā mērā ietekmē vērtējumu, kā arī tas, kā mēs protam

klausīties, kamēr cits mūsu klasesbiedrs prezentē. Kad visas skolnieces ir noprezentējušas, tad katra skolniece izsaka savu viedokli par citu meiteņu darbu, pasaka, kurš darbs, viņuprāt, ir visveiksmīgākais, protams, pamatojot savu izvēli. Otrās stundas nobeigumā, skolnieces saņēma nobeiguma vērtējumu 10 ballu skalā par gala darbu apdrukas tehnikā.

Gala izstrādājums tika vērtēts 10 ballu skalā (skat. tab. 3.3.), Trīs skolnieces ieguva maksimālo vērtējumu 10 balles. Skolnieces iekļāvās termiņu nodošanas laikā, kā arī darbs tika izpildīts kvalitatīvi un radoši. Teicami, 9 balles, ieguva trīs skolnieces, darbi tika nodoti laikā, taču darbu kvalitāte varēja būt mazliet labāka. Viena skolniece ieguva vērtējumu, ļoti labi, 8 balles. Skolniecei stundu laikā bieži nācās aizrādīt, tāpēc tika noņemti punkti par attieksmi stundas laikā, kā arī darba kvalitāte varēja būt labāka.

3.3. tabula

Skolēnu mācību sasniegumu novērtējums(mācību uzdevums: nobeiguma vērtējums par gala izstrādājumu t-kreklu)

	T-krekla atbilstība skicei un uzziņņētajai kompozīcijai. 0 - 1	Apdrukas kvalitāte 0 - 2	Radošums 0 - 2	Darba apjoms 0 - 2	Attieksme pret uzdevumu 0-2	Patstāvīgums 0 - 2	Kopskats 0 - 1	Darba izpildes termiņa ievērošana 0 - 3	Pašvērtējuma objektivitāte 0 - 1	Stilizācijas sarežģītība 0 - 2	Krāsu saskaņošana 0 - 1	Izmantots viens no kompozīcijas veidiem	Vērtējums
R A	0	1	2	2	2	2	1	3	0	2	1	1	9
V Ē	1	2	2	2	2	2	1	3	1	2	1	1	10
PA	0	1	2	2	2	2	1	3	1	2	1	1	9
L A	1	2	2	2	2	2	1	3	1	2	1	1	10
PI	1	1	2	2	2	2	1	3	1	1	1	1	9
Z	1	2	2	2	2	2	1	3	1	2	1	1	10
ĶI	1	1	2	2	1	1	1	3	1	1	1	1	8

Darba autore izveidoja tabulu, kurā apkopoja visus skolnieču vērtējumus mācību tēmas “Auduma apdruka” ietvaros (skat. tab. 3.4.). Skolnieču vidējais vērtējums par gala

izstrādājumu mācību tēmas „Auduma apdruka” izskaņā ir 9,28, kas ir ļoti augsts rādītājs. Darba autore ir gandarīta un priecīga par skolnieču gala rezultātu.

3.4. tabula

Mācību tēmas „Auduma apdruka” skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas tabula

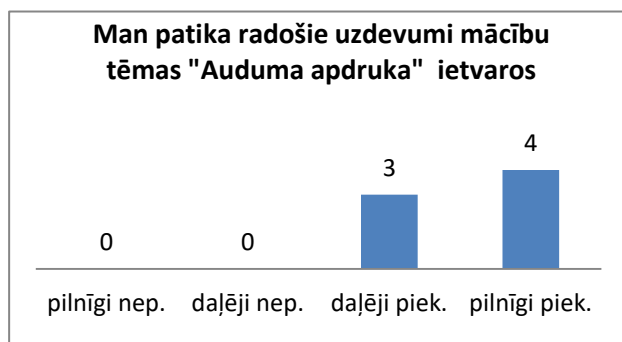
	Kārtējais vērtējums par stilizācijām	Kārtējais vērtējums par gatavību stundai	Nobeiguma vērtējums par noslēguma darbu
Radziņi	I	I	9
Pingvīns	I	I	9
Vēzis	I	I	10
Ķirzaka	Ni	I	8
Panda	I	I	9
Lauva	I	I	10
Zilonis	I	I	10
Vidējais vērtējums			9,28

3.2. Aptaujas datu analīze

Pēc tēmas apgūšanas darba autore izveidoja anketu, lai iegūtu atgriezenisko saiti un noskaidrotu skolēnu domas par mācību tēmas “Auduma apdruka” veiktajiem uzdevumiem un uzskates līdzekļu nozīmi mājturības un tehnoloģiju stundās. “Anketēšana ir grupveida pētniecības metode, kuru var lietot gan anonīmi, gan pieprasot anketējamās personas vārdu un uzvārdu. Šo metodi ieteicams izmantot, pētot skolēna profesionālo virzību, izziņas intereses utt.” (Jurgena, 2002: 47).

Anketas mērķis bija noskaidrot skolnieču viedokli par uzskates līdzekļu nozīmību mājturības un tehnoloģiju stundās. Aptaujā ir 6 apgalvojumi, uz kuriem ir doti 4 atbilžu varianti - pilnīgi nepiekrītu, daļēji nepiekrītu, daļēji piekrītu un pilnīgi piekrītu. Katram apgalvojumam jāizvēlas viens atbilžu variants. Anketā ir arī 4 jautājumi, kuros jāapvelk atbilstošais atbilžu variants no dotajiem, vai jāuzraksta savs variants (skat. pielikumu nr. 10). Aptaujas dati anketām ir anonīmi. Kopā anketas ir izpildījuši 7 respondenti, kas mācās Rīgas 69. vidusskolā 7.b. klasē.

Pirmajā apgalvojumā “Man patika radošie uzdevumi mācību tēmas “Auduma apdruka” ietvaros”, iegūtie rezultāti ir redzami attēlā 3.1. Četras no septiņām skolniecēm pilnīgi piekrīt šim apgalvojumam, tātad viņām patika radošie uzdevumi tēmas ietvaros. 3 skolnieces atzīmēja, ka viņas daļēji piekrīt šim apgalvojumam.

3.1.att. Skolnieču atbildes par radošajiem uzdevumiem tēmas ietvaros

Darba autore vēlējās noskaidrot, vai skolnieces uzskata, ka ir abguvušas trafaretu apdrukas tehniku, un mācēs to pielietot arī turpmāk, tāpēc otrais jautājums ir: “Vai uzskati, ka esi apguvusi šo apdrukas tehniku?” Attēlā 3.2. redzams, ka pilnīgi visas skolnieces uzskata, ka ir apguvušas šo apdrukas tehniku.

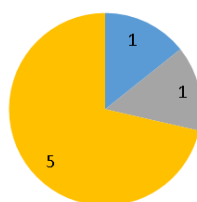

3.2.att. Respondentu atbildes uz jautājumu: “Vai uzskati, ka esi apguvusi trafaretu apdrukas tehniku?”

Darba autore vēlējās noskaidrot vai ir iedvesmojusi skolnieces ar šo tehniku. Tāpēc trešais jautājums – “Vai abgūstot tēmu “Auduma apdruka” mājturības un tehnoloģiju stundās Tev radās iedvesma izveidot kaut ko līdzīgu?”(skat. att. 3.3.). Apkopojot datus, darba autore secina, ka 5 skolniecēm, apgūstot, šo tēmu radās iedvesma izveidot kaut ko līdzīgu, turpretim, viena skolniece pilnīgi nepiekrita šim apgalvojumam, tātad viņai neradās iedvesma izveidot kaut ko līdzīgu.

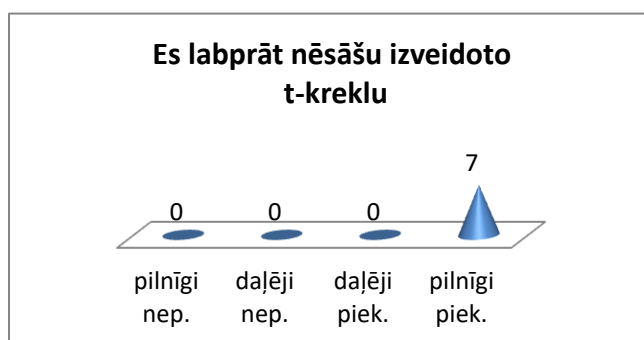
Vai apgūstot tēmu "Auduma apdruka" mājturības un tehnoloģiju stundās Tev radās iedvesma pašai izveidot kaut ko līdzīgu?

■ pilnīgi nep. ■ daļēji nep. ■ daļēji piek. ■ pilnīgi piek.

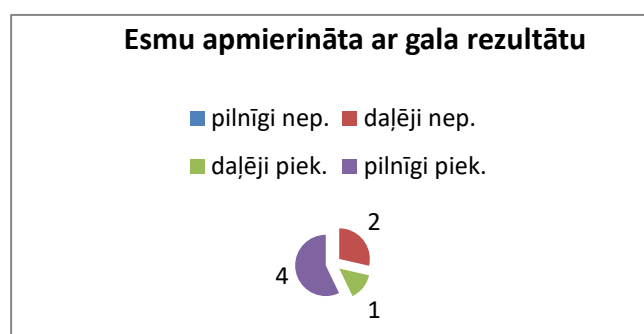
3.3.att. Respondentu atbildes uz jautājumu “Vai uzskati, ka esi apgūvusi šo apdrukšanas tehniku?”

Anketā tika iekļauti jautājumi arī par gatavo izstrādājumu un tā tapšanas procesu. Darba autore vēlējās noskaidrot, vai skolnieces izmantos apdrukāto t-kreklus. Apkopojot datus, darba autore secina, ka visas skolnieces labprāt nēsās izveidotos t-kreklus (skat. att. 3.4.). Apdrukšanas procesa laikā bija meitenes, kas izteicās, ka nekad nevilks savu veidoto t-kreklus, bet, kad darbs bija pabeigts, tad skolnieču domas tomēr mainījās, kas darba autori ļoti priecē.

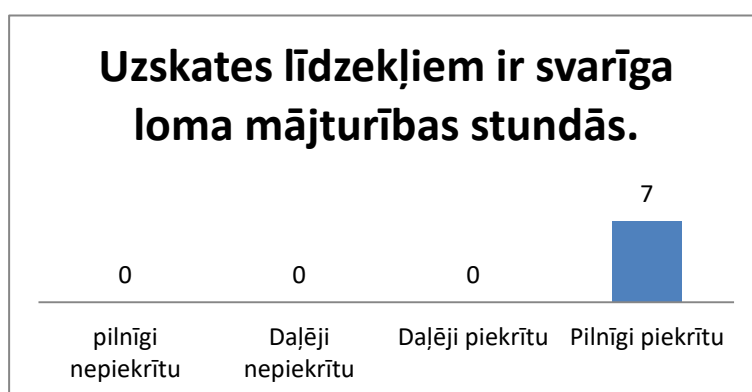
3.4.att. Respondentu atbildes uz apgalvojumu “Es labprāt nēsāšu izveidoto t-kreklus”

Aptaujas anketā darba autore vēlējās noskaidrot, vai skolnieces ir apmierinātas ar gala rezultātu. Apkopojot datus par piekto apgalvojumu, rezultāti ir sekojoši (skat. att. 3.5.). 4 skolnieces ir apmierinātas ar gala rezultātu. Viena skolniece daļēji piekrīt šim apgalvojumam, tātad daļēji ir apmierināta ar gala rezultātu. Divas skolnieces daļēji nepiekrīt šim apgalvojumam, tātad kaut kas neizdevās, kā bija plānots.

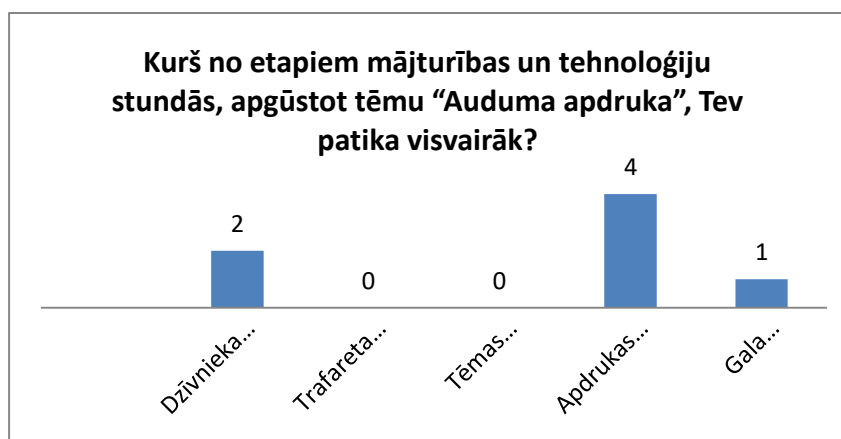
3.5.att. Skolnieču atbildes uz apgalvojumu “Esmu apmierināta ar gala rezultātu”

Darba autore vēlējās noskaidrot skolnieču domas par uzskates līdzekļu nozīmi mājturības un tehnoloģiju stundās. Iegūtie rezultāti, patīkami pārsteidza, jo pilnīgi visas skolnieces uzskata, ka uzskates līdzekļiem ir svarīga loma mājturības stundās (skat. att. 3.6).

3.6.att. Skolnieču atbildes uz apgalvojumu “Uzskates līdzekļiem ir svarīga loma mājturības stundās”

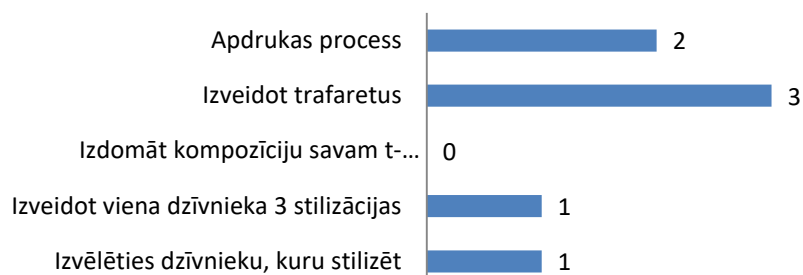
Darba autore vēlējās noskaidrot, kurš no etapiem mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot tēmu “Auduma apdruka”, skolniecēm patika visvairāk (skat. att. 3.7.). 4 skolniecēm tēmas apgūvē visvairāk patika pats apdrukšanas process. Divas skolnieces atzīmēja, ka viņām visvairāk patika dzīvnieka stilizāciju zīmēšana. Vienai skolniecei patika gala darba prezentēšana.

3.7.att. Etaps, kurš skolniecēm patika visvairāk, apgūstot tēmu „Auduma apdruka”

Darba autore vēlējās noskaidrot, kas pēc skolnieču domām bija vissarežģītākais tēmas apgūvē (skat. att. 3.8.) Šajā jautājumā domas dalījās. Trīs skolnieces atzina, ka vissarežģītākais tēmas apgūvē bija trafaretu izveide. Divas skolnieces atzina, ka viņām visgrūtākais šķiet pats apdrukšanas process. Viena skolniecei atzina, ka izveidot 3 dzīvnieka stilizāciju bija vissarežģītākais tēmas apgūvē. Un viena skolniece nevarēja izvēlēties dzīvnieku, kuru stilizēt.

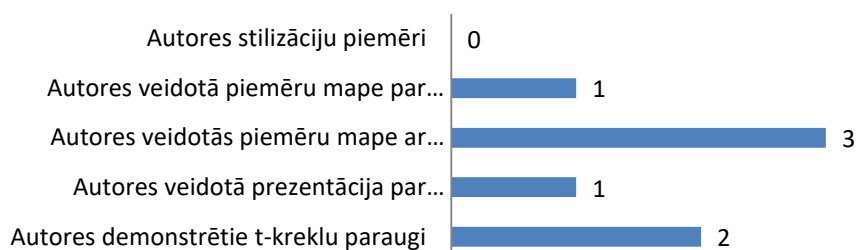
Kas likās vissarežģītākais tēmas apgūvē?

3.8.att. Skolniečuprāt sarežģītākais etaps tēmas apgūvē

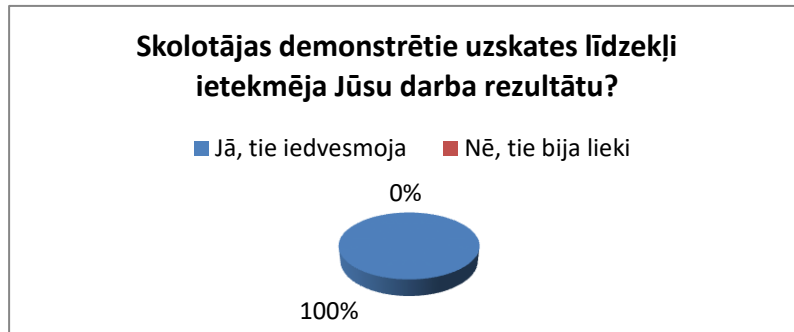
Darba autore vēlējas uzzināt, kuri uzskates līdzekļi visvairāk palīdzēja apgūt mācību tēmu „Auduma apdruka”. Rezultāti apkopoti 3.9. attēlā. 3 skolniecēm visvairāk palīdzēja autores veidotā piemēru mape ar apdrukšanas tehnikām, divām skolniecēm palīdzēja t-kreklu paraugi (skat. pielikumu nr. 8). Piemēru mapi ar kompozīcijām izvēlējās viena skolniece un prezentāciju par stilizācijām arī izvēlējās viena skolniece.

Kuri uzskates līdzekļi visvairāk palīdzēja apgūt mācību tēmu "Auduma apdruka"?

3.9.att. Uzskates līdzekļi, kas visvairāk palīdzēja apgūt tēmu „Auduma apdruka”

Pēdējā jautājumā darba autore vēlējās noskaidrot, vai demonstrētie uzskates līdzekļi skolnieces iedvesmoja un motivēja vai tieši pretēji - demotivēja. Atbildes bija iepriecinošas, jo visas 7 skolnieces atbildēja, ka uzskates līdzekļi, kas tika izmantoti mācību tēmas „Auduma apdruka” apgūvē, ietekmēja to pozitīvi (skat.att. 3.10).

3.10.att. Atbildes uz jautājumu "Skolotājas demonstrētie uzskates līdzekļi ietekmēja Jūsu darba rezultātu?"

NOBEIGUMS

Diplomdarba mērķis bija izpētīt mācību tēmas „Auduma apdruka” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē. Pirmajā nodaļā darba autore izpētīja apdrukas vēsturi un mūsdienu aktualitāti. Informācija tika meklēta gan grāmatās, gan citos avotos. Darba autorei likās interesanti pētīt apdrukas vēsturi, jo līdz šim autore nebija iedomājusies, ka apdrukas vēsture ir bijusi tik sena. Cilvēki pirms mūsu ēras aizsāka auduma krāsošanas tehnikas, un tās, gadiem ejot, arvien ir attīstījušās un izdzīvojušas līdz pat mūsdienām, tikai tagad tās, pateicoties jaunajām tehnoloģijām, ir kļuvušas daudz vienkāršākas un pieejamākas. Pēc autores domām noderīgākā informācija par apdrukas vēsturi bija ārzemju literatūras avotos un dažādos interneta avotos. Dažādu apģērbu apdruka pēc darba autores domām mūsdienās kļūst arvien aktuālāka pateicoties jaunajām tehnoloģijām un iespējām, ko tās sniedz. Mūsdienās cilvēki plaši lieto apdrukātus apģērbus.

Apskatot apakšnodaļu par apdrukāta auduma kompozīciju, svarīgākais bija izpētīt literatūras un citus avotus par kompozīciju un kompozīcijas veidiem. Kā palīgmateriālus tēmas apgūšanai darba autore izmantoja pašas veidotos mācību uzskates līdzekļus, kurus demonstrēja skolniecēm, lai viņām būtu skaidrāks priekšstats, par to, kādi kompozīcijas veidi ir iespējami un kā tie izskatās uz t-krekliem. Viens no svarīgākajiem uzdevumiem, mācību tēmas ietvaros, bija stilizācijas apgūšana. Darba autore izpētīja dažādus literatūras avotus par dažādiem stilizāciju veidošanas paņēmieniem, kā arī veidoja stilizācijas, izmantojot dažādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Apakšnodaļā par dzīvnieku stilizāciju darba autore izmantoja gan pašas veidotās stilizācijas, gan mācību grāmatās un internetā pieejamās. Tēmas apgūšanā viens no svarīgākajiem aspektiem ir krāsa, tāpēc tika izpētīti dažādi literatūras avoti, lai izprastu krāsu savstarpējo kombināciju iedarbību, krāsu saskaņas un kontrasta principus, kā arī uzzinātu veiksmīgākos krāsu salikuma piemērus. Darba autore jau iepriekš ar skolniecēm vienojās, ka noslēguma darba izstrādei izmantos baltus t-krekļus un melnu apdrukas krāsu, jo arī skices un stilizācijas darba autore skolniecēm lika veidot, izmantojot tieši šādu krāsu salikumu. Pēc darba autores domām šāds krāsu salikums ir ļoti veiksmīgs un iecienīts, kā arī labi izskatās uz t-krekliem.

Aprakstot apakšnodaļu par apdrukas tehnikām, darba autore izmantoja savus veidotos mācību uzskates līdzekļus gan prezentāciju ar iedvesmojošiem dažādu tehniku attēliem un

apprakstiem, gan taustāmus piemērus ar tehnikām, ko apguvusi universitātē dažādu kursu ietvaros.

Lai izveidotu mācību saturu tēmai “Auduma apdruka”, darba autore aprakstīja, kādus materiālus nepieciešams izmantot, lai apdrukšanas process varētu veiksmīgi noritēt un kādi drošības noteikumi ir jāievēro apdrukšanas nodarbībās, lai skolnieces negūtu traumas, apgūstot mācību tēmu” Auduma apdruka”.

Otrajā nodaļā tika izpētīts, kā izveidot tematisko plānu mācību tēmai “Auduma apdruka”. Lai izveidotu veiksmīgu un pilnvērtīgu tematisko plānu, bija jāizpēta pusaudžu vecumposmam raksturīgās īpatnības, jo pusaudžu vecumposms pēc darba autores domām ir vissarežģītākais, skolēni šajā vecumā vēl meklē savu identitāti un viņiem mēdz būt zems pašvērtējums. Pusaudžiem ļoti svarīgi šajā vecumposmā justies piederīgiem starp saviem vienaudžiem un draugiem, būt piederīgiem kādai pusaudžu grupai.

Lai veiksmīgi apgūtu mācību tēmu, viens no svarīgākajiem aspektiem ir mācību metožu izvēle. Jāizvēlās atbilstošākās mācību metodes, kas būs tendētas uz izaugsmi, attīstību un produktīvu darbību. Izpētot pieejamo literatūru, darba autore nonāca pie secinājuma, ka vairāki autori mācību metodes klasificē dažādi, bet skolotājs pats var brīvi izvēlēties viņaprāt apgūstamajai tēmai, klasei piemērotākās mācību metodes, jo mācību metodes funkcija ir mācību procesa sekmīga norise.

Darba autore izpētīja mājturības un tehnoloģiju pamatizglītības mācību priekšmeta standartu, lai noskaidrotu, kādas prasmes skolniecēm jāapgūst šīs tēmas ietvaros. Darba autore izpētīja standartu, lai tēmas apguvei izvēlētos atbilstošākos uzdevumus un paņēmienus, lai sasniegtu vajadzīgo rezultātu.

Tematiskais plāns tika izveidots mācību tēmai “Auduma apdruka” 7. klasē 8 mācību stundām. Tematiskais plāns ir labs palīgs pedagoģiskās prakses laikā. Tas bija strukturēts un būtiski atviegloja stundu vadīšanas un plānošanas procesu. Darba autore secina, ja pedagogs vēlas veikt kvalitatīvu uz izaugsmi tendētu mācību darbu, tad ir jāizstrādā atbilstošs stundu plānojums mācību tēmai, ņemot vērā vecumposma īpatnības, iepriekšējās zināšanas un pieredzi, kā arī individuālās īpatnības.

Darba autore tēmas apguvē pētīja uzskates līdzekļu nozīmi mājturības un tehnoloģiju stundās. Autore uzskata, ka uzskates līdzekļu nekad nevar būt par daudz, tie iedvesmo skolēnus, motivē un palīdz labāk saprast jauniegūto informāciju. Klasē ir daudz skolēnu, un

katrs iegūto informāciju uztver savādāk, tāpēc ir svarīga dažādība uzskates līdzekļos. Daļai skolēnu klasē ir dzirdes atmiņa, daļai redzes atmiņa, tāpēc mācību stundas laikā jānodrošina, lai visi saņemtu nepieciešamo informāciju sev saprotamākajā un piemērotākajā veidā.

Trešajā nodaļā darba autore analizēja tēmas “Auduma apdruka” aprobāciju 7. klasē. Skolēnu mācību sasniegumu novērtēšanai tika izveidotas mācību sasniegumu vērtēšanas tabulas. Tās nepieciešamas, lai objektīvi novērtētu skolēnu sniegumu. Tika izpētīti skolēnu mācību sasniegumi. Ir svarīgi, lai vērtēšanas kritēriji būtu vienādi attiecināmi uz visiem skolēniem. Darba autore izvērtēja savu darbību un secināja, ka izvēlētās mācību metodes bija atbilstošas, lai skolnieces varētu apgūt iecerēto mācību saturu.

Darba autore izveidoja aptauju, lai noskaidrotu 7. klases skolēnu domas par uzskates līdzekļu nozīmi mājturības un tehnoloģiju stundās (skat. pielikumu nr. 10). Aptaujā piedalās 7 skolēni no Rīgas 69. vidusskolas. Apkopojot rezultātus, darba autore secina, ka skolēniem mācību tēmas „Auduma apdruka” ietvaros piedāvātie uzskates līdzekļi ir tikai pozitīvi ietekmējuši mācību procesa apguvi. Aptaujas dati pierādīja, ka, skolēnuprāt, uzskates līdzekļiem mājturības un tehnoloģiju stundās ir būtiska nozīme.

Izanalizējot tematiskā plāna aprobācijas laikā novēroto, darba autore secināja, ka ievadstundā, apgūstot apdrukas tehnikas un stilizāciju, skolnieces sniegto informāciju apguva ļoti veiksmīgi un izveidoja ļoti radošas un oriģinālas stilizācijas, kaut arī dažas no skolniecēm atzina, ka tēmas apgūvē grūtības sagādāja dzīvnieka izvēle un stilizāciju zīmēšana. Skolnieces ļoti sajūsminājās un augstu novērtēja darba autores veidotās stilizācijas.

Skolnieces ļoti veiksmīgi izmantoja piedāvāto informāciju par kompozīcijas veidiem. Ātri tika izvēlēti piemērotākie kompozīcijas veidi un varēja sākt skices zīmēšanu. Skices zīmēšana skolniecēm nesagādāja problēmas, savukārt rafaretu izveide skolniecēm sagādāja grūtības, jo skolnieces bija nedaudz neveiklas un nespēja rūpīgi izgriezt vajadzīgos laukumus, bija rūpīgi jākontrolē trafaretu griešanas process, lai skolnieces pareizi grieztu ar papīra nažiem un negūtu traumas. Neskatoties uz to, ka trafaretu griešana nenoritēja tik veikli, cik gribētos, stundas beigās visas skolnieces bija paguvušas izgriezt savus trafaretus.

Tematiskā plāna aprobācijas procesā visas septiņas 7. b klases skolnieces sekmīgi apguva mācību tēmu “Auduma apruka” un izveidoja gala izstrādājumu: T-kreklu ar stilizēta dzīvnieka apdruku (skat. pielikumu nr. 9).

Pedagoģiskā izmēģinājuma darbībā ir īstenojies diplomdarbā izvirzītais mērķis: izpētīt mācību tēmas „Auduma apdruka” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē., kā arī izpildīti izvirzītie uzdevumi. Pedagoģiskās izmēģinājuma darbības rezultāti liecina, ka ir iespējams sekmīgi apgūt mācību tēmu „Auduma apdruka” 7. klasē mājturības un tehnoloģiju stundās un lielā mērā to nodrošina daudzveidīgs uzskates materiālu klāsts. Darba autore secina, ka šīs tēmas ietvaros var iekļaut papildus uzdevumus stilizāciju zīmēšanai, izmantojot dažādus stilizēšanas paņēmienus un tehnikas.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Andersone, I., Čerņevska, I., Kalniņa, I., Nātiņa, D., Puriņa, R., Vjaterē, L. *Ilustrētā svešvārdu vārdnīca*. Izdevniecība Avots, 2005. 892 lpp
2. Antonova, Rita. (2012) *Audumi ar rotājumu*. Stils bez tabu. [Skatīts: 25.05.18]
Piekļuve: <http://stilsbeztabu.lv/2013/07/22/audums-ar-rotajumu/>
3. Auškāps, Jūlijs. (2013) Profesors Dr. chem. *Jūlijs Auškāps: Dzīve un darbs*. LU Akadēmiskais apgāds, 136. lpp.
4. Birrell, Verla. (1976) *The Textile Arts: a Handbook of Weaving, Braiding, Printing, and Other Textile Techniques*, 429. lpp.
5. Blīgzna, Klāra. (1999) *Vizuālās mākslas ABC*. Izdevniecība Lielvārds, 6. lpp.
6. Blīgzna, Klāra. (2004) *Kompozīcijas pamati*. Lielvārds, 4. lpp.
7. Briggs-Goode, Amanda., Townsend, Katherine. (2011) *Textile design principles, advances and applications*. Woodhead Publishing Limited, 105.,106. lpp.
8. Briška, Ilze., Kalēja-Gasparoviča, Daiga., Glinka, Maira., Aparāne, Māra. (2009) *Vizuālā māksla. 6. klase Mācību grāmata*. Izdevniecība RaKa, 48. lpp.
9. Clarke, Simon.(2011) *Textile Design*. Published by Laurence King Publishing Ltd, 38. lpp.
10. Copyright LSV (2008) *Sietspiede*. [Skatīts 17.05.18.] Piekļuve: <http://www.lsv.lv/public/26611.html>
11. Grabovska, Rudīte., Belousa, Inga., (2010) *Ilgspējīga attīstība: praktiskā pieredze izglītībā*. Daugavpils: AIIA, 29. lpp.
12. Hahele, Rudīte. (2006) *Pašnovērtējums mācību procesā*. Raka, 29. lpp.
13. Harris, Jennifer. (1993, 2004) *5000 years of textiles*. 36. lpp.
14. Hibnere, Valentīna., Grasmane, Liliņa., Villerušs, Valdis. (1985) *Tēlotāja māksla*. Zvaigzne ABC, 6.lpp
15. Hilbnere, Valentīna. (1998) *Bērnu vizuālā darbība*. Teorija, prakse, Izdevniecība RaKa, 198. lpp.
16. Jurgena, Inese. (2001) *Vispārīgā pedagogija: mācību līdzeklis*. Izdevējs SIA „Izglītības soļi”, 49.lpp.

17. Kagaine, Zita. (1999) *Tēlainā domāšana vizuālajā mākslā*. Zvaigzne ABC, 33. lpp.
18. Kavacs, Valdis. (1999) *Mākslasvalodas pamati*. Zvaigzne ABC, 31. lpp.
19. Kazaka, Santa., Moroza, Dace. (2011) *Mājturība un tehnoloģijas 7.klase Mācību grāmata B daļa Tekstila tehnoloģijas*. Raka, 33. lpp.
20. Kristis, Andreass. (2015) *KRĀSU MĀCĪBA Krāsu maģija mākslas pasaulē*. Zvaigzne ABC, 90. lpp.
21. Kulakova, Maija., Marksa, Maija., Stare, Malda., Villere, Lolita., Žīgurs, Uldis. (2006) *Mājturība 7. klasei*. Zvaigzne ABC, 58. lpp.
22. Kundziņš, Māris. (2004) *Dabas formu estētika*. SIA "Madris", Rīga., 72. lpp.
23. Madre, Ilga. (1990) *Krāsošana ar augu krāsvielām*. Rīga "Avots", 3. lpp.
24. Meluškāne, Laila. (2007) *Mājturība un tehnoloģijas 1.–4. klase*. Teorija. Pieredze. Prakse., Izdevniecība Raka, 79. lpp.
25. MK noteikumi (2013) *Grozījumi Izglītības likumā*. [Skatīts: 26.05.18.]
Pieklūve: <https://likumi.lv/doc.php?id=258475>
26. MK noteikumi (2013) *Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem* [Skatīts 23.05.18.] Pieklūve: <https://likumi.lv/doc.php?id=257229>
27. Nadziņa, Valija. (1997) *MĀJTURĪBA Etnogrāfiskie izšuvumi. Kompozīcija*. Zvaigzne ABC, 83. lpp.
28. Nīlsens, Larss., Šunks, Leifs. (2002) *Praktiskā pedagogija*. NAA, 81.lpp.
29. Omārova, Silva. (2001) *Cilvēks dzīvo grupā*. Sociālā psiholoģija. Rīga, 77. lpp.
30. Oņiščuks, Vasīlijs. (1985) *Mācību stunda mūsdienu skolā*. Zvaigzne ABC, 39. – 40. lpp.
31. Reihmane, Skaidrīte. (2015) *Tekstiliju apdrukāšanas teorija un tehnoloģija*. RTU Izdevniecība, 5. lpp.
32. Reņģe, Viesturs. (2000) *Psiholoģija. Personības psiholoģija*. Zvaigzne ABC, 90. lpp.
33. Rieksta, Dace. (2001) *Mājturība 7. klasei*. Raka, 108. lpp.
34. Rubana, Inta Māra. (2004) *Mācoties darot*. Izdevniecība RaKa, 42. lpp.
35. Sīmane, Zaiga. (1999) *Violetā burtnīca Zīmēšana un krāsu mācība 4.klasei*. LIELVĀRDS, 33. lpp.

36. Skujiņa, Valentīna. (2000) *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Zvaigzne ABC, 380. lpp.
37. Svence, Guna. (1999) *Attīstības psiholoģija*. Zvaigzne ABC, 120. lpp.
38. Tauriņa, Žanete. (2013) *Skolēna kompetenču pašvērtējums*. Raka, 71. lpp.
39. Vaivare, B., Urdziņa, M., Kokina, M., Pudāne, D. *Mājturība. Tekstils. Kompozīcija*, Zvaigzne ABC, 1998. 7. lpp.
40. Valsts izglītības attīstības aģentūra, *Vadlīnijas mācību metodisko materiālu izstrādei*. [Skatīts: 26.05.18.] Piekļuve: Mācību līdzekļu izstrāde LIIS - Valsts izglītības attīstības aģentūra
41. Vanaga, Anita. (2014) *Priekšvārds grāmatai „Jānis Murovskis. Sietspiede”* [Skatīts 30.04.2018]. Piekļuve: <http://www.studija.lv/?parent=7843>
42. VISC (2005) *Mājturība un tehnoloģijas 5.–9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs*. Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 12 lpp. [Skatīts 17.01.2018.] Piekļuve: http://www.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_tekstils.pdf
43. Vorobjovs, Aleksejs. (1996) *Psiholoģijas pamati*. IU Mācību Apgāds, 324. lpp.
44. Votsona, Lūsija. (2007) *Meistardarbnīca Zīmēšana*. Zvaigzne ABC, 37. lpp.
45. Wisbrun, Laurie. (2011) *The complete guide to design and printing fabric*. Bloomsbury Publishing Plc. 30. lpp.
46. Zelmenis, Voldemārs. (200) *Pedagoģijas pamati.*, Raka, 124. lpp
47. Бабанский, Юрий Константинович. (1981) *Методы обучения в современной общеобразовательной школе*. Москва, издательство „Просвещение”, 97.лпп.

PIELIKUMI

Prezentācija “Kompozīcija” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei

KOMPOZĪCIJA

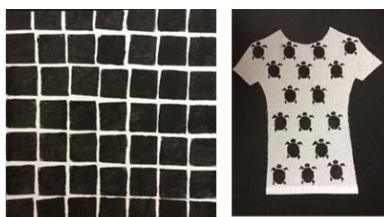
Viens no svarīgākajiem nosacījumiem, lai izdotos veiksmīgs gala rezultāts, ir svarīgi pārzināt kompozīciju veidus.

Ievērojot kompozīcijas pamatnoteikumus, ir iespējams panākt veiksmīgu darba gala rezultātu un kopskatu.

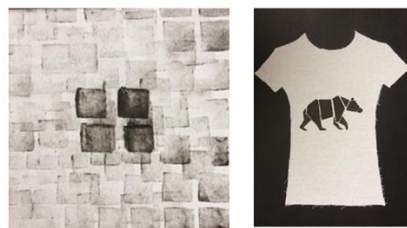
Par **kompozīciju** uzskatāms mākslas darbs, kurā dažādi elementi saliedēti tematiskā, sižetiskā vai ornamentālā vienībā. (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne 1998: 7)

Kompozīcija - dažādi priekšmeti savienoti vienā kopumā, apvienoti vienā tehnikā.

Laukuma kompozīcija

Centrālā kompozīcija

Diagonālā kompozīcija

Dilstošā vai augošā kompozīcija

Malu kompozīcija

Joslu kompozīcija

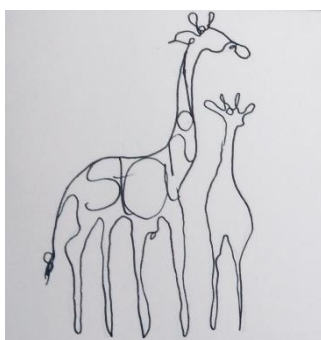
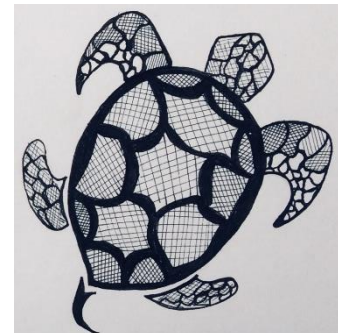
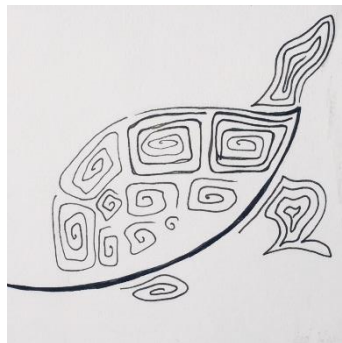
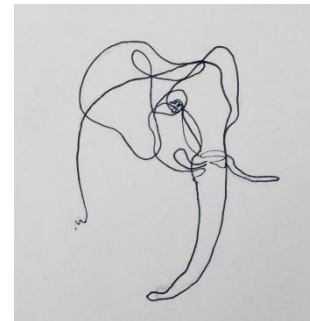
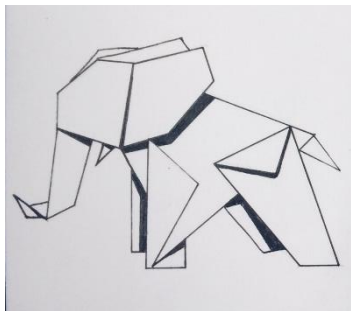
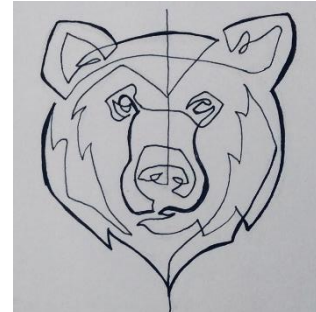
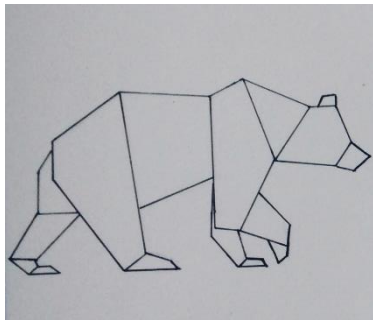
Sānu malu kompozīcija

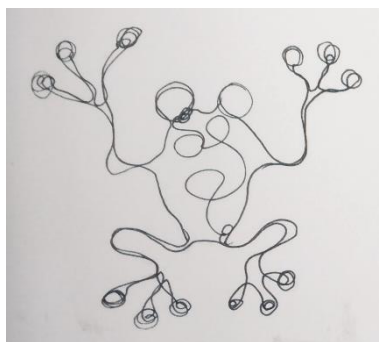
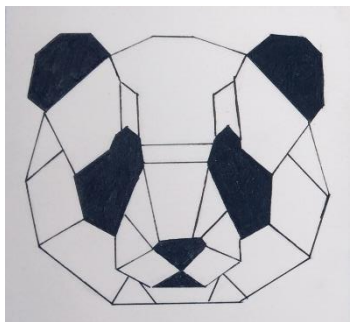
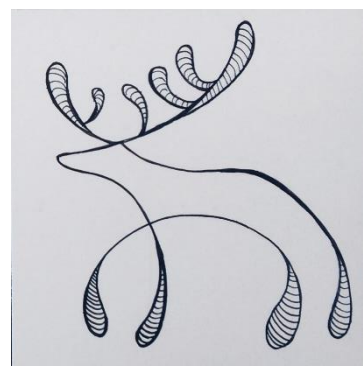
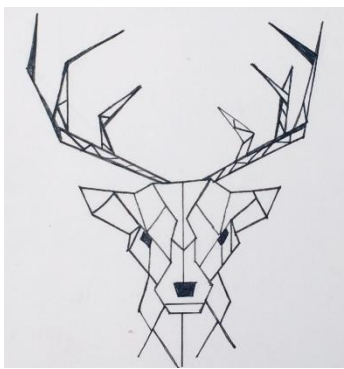
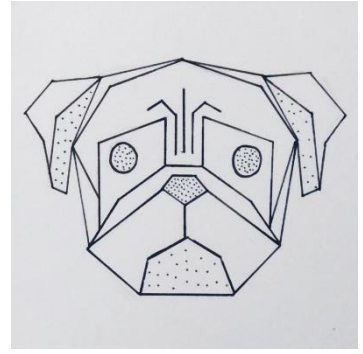
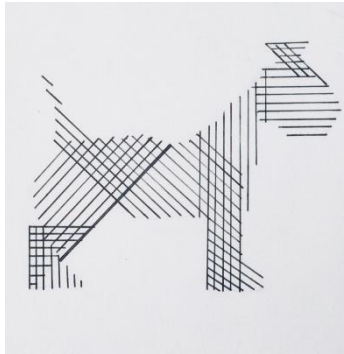
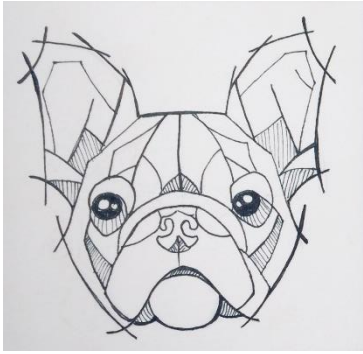

Izmantotā literatūra

- Blīgzna K. *Vizuālās mākslas ABC*, Lielvārds, 1999., 34. lpp
- Vaivare, B., Urdziņa, M., Kokina, M., Pudāne, D. *Mājtiģba. Tekstils. Kompozīcija*, Zvaigzne ABC, 1998. 110 lpp.

Darba autores veidotie stilizāciju piemēri

Prezentācija "Auduma apdruka" mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei

Auduma
apdruka

Autors: Inta Valaine
2018.

Apdrukas tehnikas

- Atspiedumu tehnika

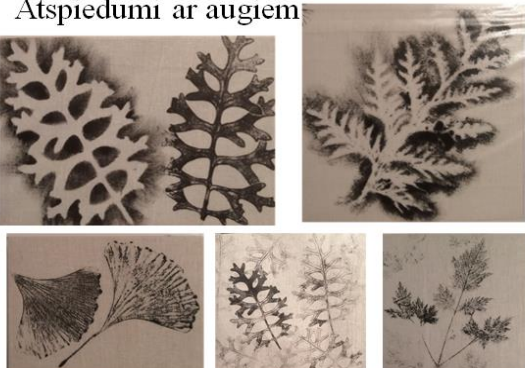

Atspiedums ar mežģinaudumu Atspiedums ar spalvu

Atspiedumi ar:

kartupeli ābolu bumbieri

Atspiedumi ar augiem

SPIEDOGU APDRUKA (linogriezums)
ir grafikas augstspiedes tehnika, kurā izmanto
īpašā gumijā ar roku grieztus zīmogus.

Pinterest.com Darba autores attēls

1. un 2. lapa: "The Art of Papermaking and Printing" 2011, 122. lapa

Monotipija

- Krāsām Jauts sajaukties tieši uz stikla plāksnes, tās saspiežot.

Darba autores attēli

- **Cianotipijas** procesu tālajā 1842. gadā radīja britu ķīmiķis Sers Viljams Heršels
- **Cianotipija** (fotogrāfijas veids, kurā tiek iegūti zilās krāsas uzņēmumi) Foto procesa pamatā tiek izmantoti dzelzs sāļi, kur pretī tradicionālajā melnbaltajā fotogrāfijā tie ir sudraba savienojumi.

1. Audumu noklāj ar speciālu EMULSIJU

zīmējums

Zīmējuma negatīvs

2. Izveidojam vēlām attēla, bildes vai zīmējuma foto negatīvu.

Fotonegatīvs zem HWL OSRAM dzīvsudraba spuldzes

Cianotipi ar foto negatīvu

3. Liekam uz zīmējums stiklu, ko piestiprinām, lai zīmējums neizkustās un liekam zem speciālām spuldzēm.

Auduma apdruka ar tekstila flomasteriem

Pinterest.com

Pinterest.com

Pinterest.com

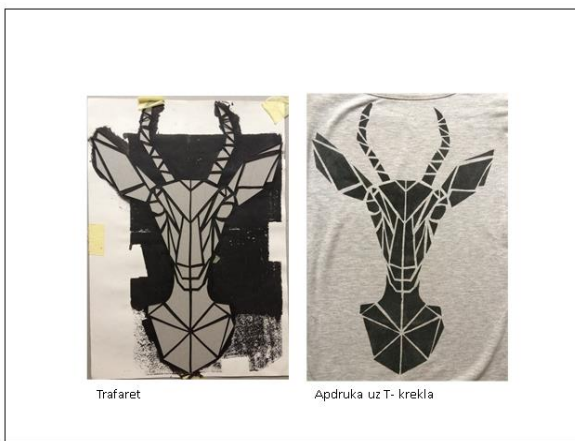
Pinterest.com

Stencils

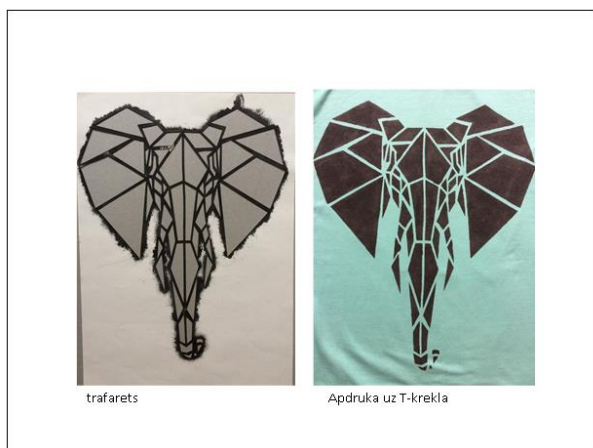

Isabelle Wiskul. The complete guide to designing and printing books, 2011, 121pp

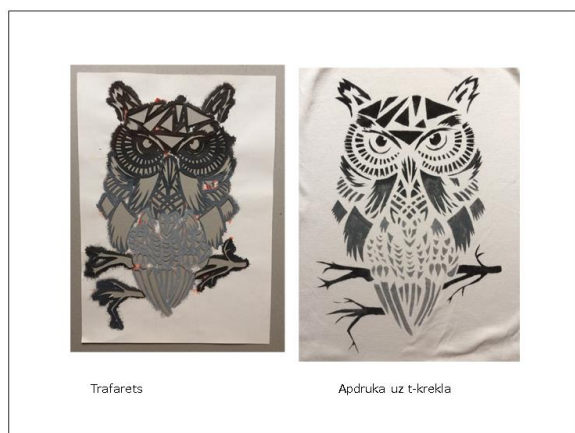
Trafaret

Apdruka uz T- krekla

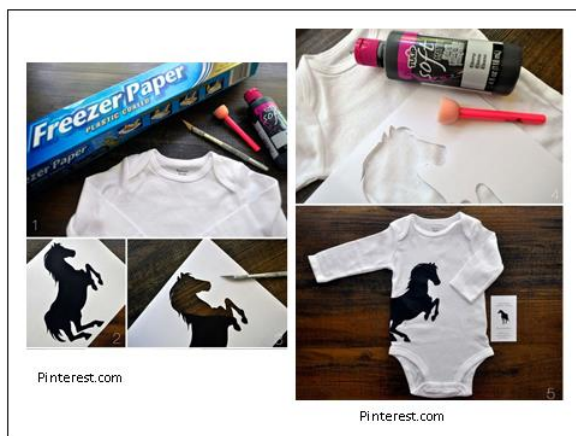
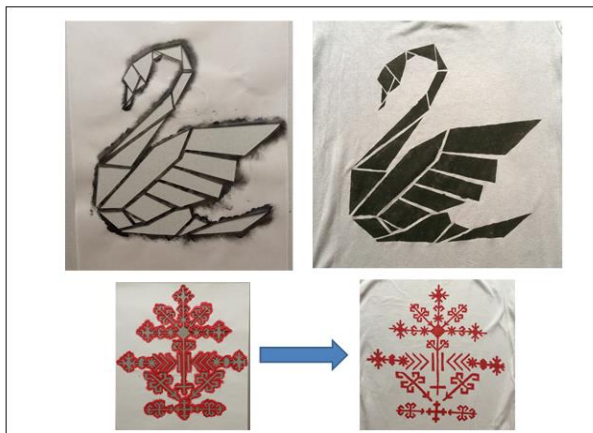
trafarets

Apdruka uz T-krekla

Trafarets

Apdruka uz t-krekla

Pinterest.com

Pinterest.com

Izmantotā literatūra

- <https://mandragora.lv/> [skatīts 25.01.18.,21:49]
- Karoseviča, A. *Mājturība. Batika. Zvaigzne ABC*, 1998. 25. lpp.
- <http://www.intereses.lv/rigas-skolenu-pils-foto-pulcins-piedava-cianotipu-izstadi-h2o-2/> [skatīts 25.01.18.,22:02]
- <http://stilsbeztabu.lv> [skatīts 25.01.18.,22:42]
- Wisbrun, L. *The complete guide to designing and printing fabric*. 2011., 131.lpp

Prezentācija “Stilizācija” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasei

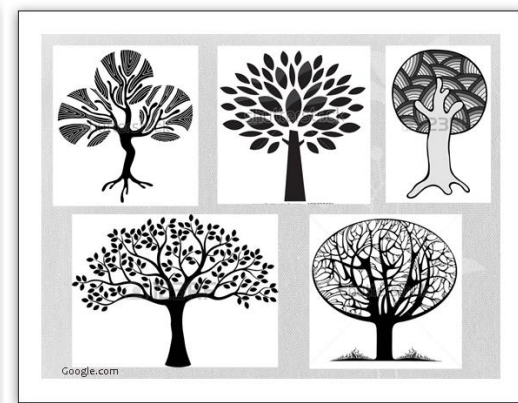
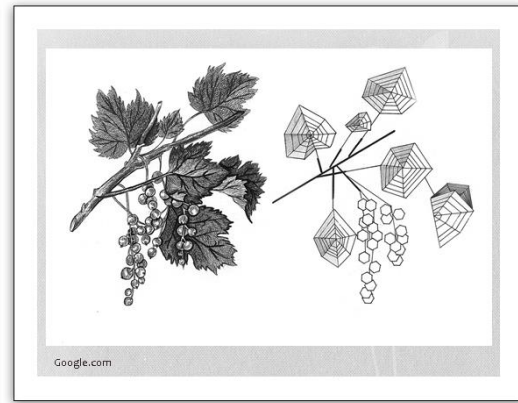

• Stilizācija - Vienkāršošana un papildināšana ar dažādām līnijām un elementiem.

Stilizēšanas paņēmieni:

- formas vienkāršošana,
- ģeometrizācija,
- proporciju maiņa,
- dalīšana,
- dažādu skatu punktu izmantošana.

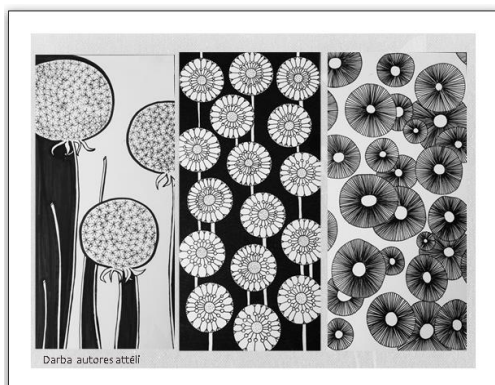
Pinterest.com

Stilizāciju laukumus ir iespējams aizpildīt ar dažādiem izteiksmes līdzekļiem, piemēram:

- Līnijām
- Punktiem
- Rūtojumiem
- Krāsām
- Faktūrām
- tekstūrām

Pieneses stilizācija (darba autores att.)

Radošais uzdevums

1. Uz trīs baltiem 8*8 cm lieliem papīra kvadrātiem veido 3 dažādus dzīvnieku stilizāciju variantus.

Darba autores attēls

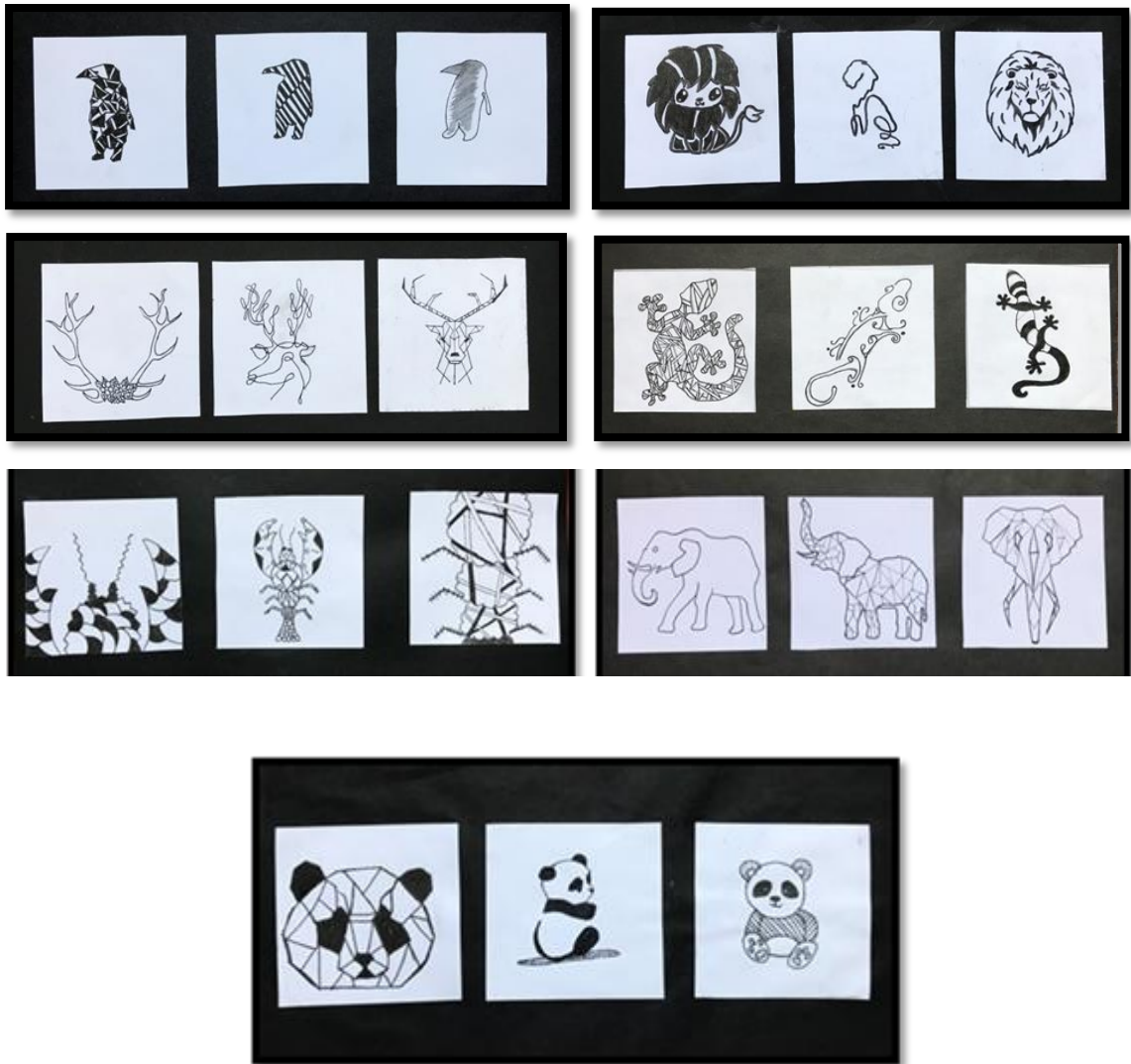
- Izvēlies vienu no kompozīcijas veidiem un veiksmīgāko stilizāciju un veido T-krekla skici.
- Pēc tam veido trafaretu ar dzīvnieka

Darba autores attēli

Izmantotā literatūra

- <https://lv.oxforddictionaries.com/skaidrojums/uzbuve/>
- *Bīgzna K. Vizuālās mākslas ABC*, Lielvārds, 1999., 34.lpp
- *Vaivare, B., Urdziņa, M., Kokina, M., Pudāne, D. Mājturība. Tekstils. Kompozīcija*, Zvaigzne ABC, 1998. 110 lpp.
- <https://www.pinterest.com/pin/385550418089628589/>

5.pielikums
Skolnieču veidotās stilizācijas

6.pielikums
Skolnieču veidotās t-kreklu skices

7.pielikums
Skolnieču trafareti

Darba autores t-kreklu paraugi un trafareti

9.pielikums
Skolnieču izveidotie t-krekli

Aptaujas anketa par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās 7. klasē
Anketa

Mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā 7. klasei

Aptaujas mērķis ir uzzināt 7.b klases skolnieču viedokli par uzskates materiālu nozīmi mājturības stundās.

Labdien! Lūdzu mazliet Jūsu laika, lai palīdzētu veikt mazu anketu par mācību tēmas “Auduma apdruka” norisi. Šī anketa nepieciešama mana diplomdarba izstrādei. Anketā ir 6 apgalvojumi, uz kuriem ir doti 4 atbilžu varianti – pilnīgi piekrītu, pilnīgi nepiekrītu, daļēji piekrītu, daļēji nepiekrītu. Katram apgalvojumam jāizvēlās viens atbilžu variants. Un ir 4 jautājumi, kuros jāapvelk atbilstošais atbilžu variants, vai jāuzraksta savs variants. Aptaujas dati ir anonīmi.

Vēlu veiksmi!

Aptaujas apgalvojumi

Apgalvojums	Pilnīgi nepiekrītu	Daļēji nepiekrītu	Daļēji piekrītu	Pilnīgi piekrītu
1. Man patika radošie uzdevumi mācību tēmas “Auduma apdruka” ietvaros.				
2. Vai uzskati, ka esi apguvusi šo apdrukšanas tehniku?				
3. Abgūstot tēmu “Auduma apdruka” mājturības un tehnoloģiju stundās tev radās iedvesma izveidot kaut ko līdzīgu?				
4. Es labprāt nēsāšu izveidoto t-kreklu.				
5. Esmu apmierināta ar gala rezultātu.				
6. Uzskates līdzekļiem ir svarīga loma mājturības stundās.				

7. Kurš no etapiem mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot tēmu “Auduma apdruka”, tev patika visvairāk? Apvelc atbilstošajā lauciņā (iespējams atzīmēt vairākus variantus).

- Dzīvnieka stilizāciju zīmēšana
- Trafareta izveide
- Tēmas teorētiskā daļa
- Apdrukas process
- Gala darba prezentēšana
- Cits variants _____

8. Kas likās vissarežģītākais tēmas apgūvē?

- Izvēlēties dzīvnieku, kuru stilizēt
- Izveidot viena dzīvnieka 3 stilizācijas
- Izdomāt kompozīciju savam t-kreklam
- Izveidot trafaretus
- Apdrukas process
- Cits variants _____

5. Kuri uzskates līdzekļi visvairāk palīdzēja apgūt mācību tēmu “Auduma apdruka”?

- Autores demonstrētie t-kreklu paraugi
- Autores veidotā prezentācija par stilizācijām
- Autores veidotās piemēru mape ar apdrukas tehnikām
- Autores veidotā piemēru mape par kompozīciju
- Autores stilizāciju piemēri
- Cits variants _____

6. Skolotājas demonstrētie uzskates līdzekļi ietekmēja Jūsu darba rezultātu?

- Jā, tie iedvesmoja
- Nē, tie bija lieki

Diplomdarbs „Mācību tēmas „Auduma apdruka” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Inta Valaine
(paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore Mārīte Kokina - Lilo _____ . ____ .2018.
(paraksts)

Recenzents: lektors Juris Leitāns

Darbs iesniegts LU PPMF Skolotāju izglītības nodaļā _____ . ____ .2018.

Dekāna pilnvarotā persona: studiju metodiķe Inese

Ranka, _____
(paraksts)

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījuma komisijas sēdē

____ . ____ .2018. protokola nr. _____, vērtējums: _____

Komisijas sekretārs: Juris Leitāns _____
(paraksts)